

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om skuldebrev m. m.; given Stockholms slott den 9 januari 1936.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om skuldebrev;
- 2) lag angående införande av lagen om skuldebrev;
- 3) lag angående vissa utfästelser om gåva;
- 4) lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279) om arv;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om arvsavtal;
- 7) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken;
- 8) lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man;
- 9) lag om ändrad lydelse av 75 § utsökningslagen;
- 10) lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag;
- 11) lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag;
- 12) lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse;
- 13) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;
- 15) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling; samt
- 16) lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.

GUSTAF.

K. Schlyter.

Förslag
till
Lag
om skuldebrev.

Härigenom förordnas som följer:

1 KAP.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Utfärdar någon skuldebrev, svare han för sin förskrivning; dock äge han, där ej annat må anses avtalat, utan hinder av förskrivningen göra gällande invändningar beträffande rättsförhållande som föranlett handlingens utfärdande.

2 §.

Är skuldebrev utfärdat av flere, utan att delning av ansvarigheten kan anses förbehållen, svare de en för alla och alla för en för vad förskrivet är.

Där någon av dem betalt gälden, äge han att av varje medgäldenär utkräva dennes andel. Har någon medgäldenär kommit på uppenbart obestånd eller, ändå att så ej är fallet, underlåtit att, inom fjorton dagar efter det krav framställts eller meddelande om kravet på ändamålsenligt sätt avsänts, erlägga vad på honom belöper, eller är hans vistelseort okänd, gälde envar av de övriga så stor del av bristen som på honom belöper.

3 §.

Är ej bestämt var betalningen skall erläggas, varde den fullgjord i borgenärens bostad. Driver han handel eller annan rörelse, skall betalningen fullgöras i affärslokalen. Flyttar borgenären från ett land till ett annat, eller övergår fordringen till borgenär i annat land, skall betalningen likväl erläggas å den ort som förut var betalningsort.

Borgenären äge att, inom det land där betalning skall erläggas, anvisa annan betalningsort än nyss sagts, där detta ej medför väsentlig olägenhet eller kostnad för gäldenären.

Har borgenären flyttat eller fordringen övergått till annan borgenär, och saknar gäldenären kännedom om var betalning i ty fall skall erläggas, äge borgenären ej tala å dröjsmål med betalningen som därav föranledes; och svare

han för kostnad och skada som tillskyndats gäldenären därigenom att förändringen ej varit denne kunnig.

4 §.

Utgivas i större antal obligationer eller andra skuldebrev som uppenbarligen äro avsedda för den allmänna rörelsen, varde, där ej annat förbehåll träffats, betalningen fullgjord i gäldenärens affärslokal.

Lag samma vare i fråga om insättningsbevis som utfärdats av bank. Med bank förstås i denna lag envar som äger driva bankrörelse.

5 §.

Är förfallotid ej avtalad, vare gäldenären pliktig att infria skuldebrevet när borgenären det fordrar och äge rätt att betala så snart han själv vill. Räntebetalning varde, så länge huvudstolen ej är förfallen, fullgjord årligen å dag som efter kalendern motsvarar dagen för skuldebrevets utfärdande.

Inträffar skuldebrevs förfallotid å söndag eller annan allmän helgdag, vare nästa söckendag ansedd såsom förfallodag. Lag samma vare, där skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likställda med allmän helgdag vare enligt denna lag påskafton, midsommarafton och julafton.

6 §.

Är i skuldebrev ränta utfäst, skall den, där betalningstiden försittes, utgå efter enahanda grund som före förfallodagen.

Är ränta ej utfäst, gälle i fråga om skyldighet att den giva vad i 9 kap. 10 § handelsbalken sägs.

Har borgenären av dröjsmål med betalningen haft särskild skada, vilken ej skall anses ersatt genom räntan, njute han därför ersättning såsom för annan skada.

7 §.

Är skuldebrev ställt att betalas i myntslag som icke är gångbart å den ort där betalningen sker, må, där ej annat förbehåll träffats, skulden gäldas i ortens mynt efter värdet å betalningsdagen.

Varder skuldebrev å myntslag som ej är gångbart å den ort där betalning skall ske icke i rätt tid infriat, och har kursen å det utländska myntslaget där fallit, äge borgenären kräva betalning i ortens mynt efter kursen å den dag då betalning hade bort erläggas. Föranleda omständigheterna annan beräkning av den skada borgenären må hava lidit genom kursfallet, varde betalningen därefter lämpad. Kan det antagas att borgenären ej av kursfallet haft skada, gälle vad i första stycket är sagt. Beror dröjsmålet av borgenären, eller av lagbud, avbrott i den allmänna samfärdseln eller liknande oöverstigligt hinder som ej bort av gäldenären tagas i beräkning vid skuldebrevets utfärdande, äge första stycket ock tillämpning.

8 §.

Skulle tillämpning av villkor som upptagits i skuldebrev uppenbarligen vara stridande mot gott affärsskick eller eljest otillbörlig, må villkoret jämkas eller lämnas utan avseende.

9 §.

Varder skuldebrev annorledes än genom gäva överlätet å annan, svare överlåtare för fordringens giltighet, utan så är att den till vilken fordringen överläts ägde kännedom om att den var ogiltig eller hade skäligen anledning till misstanke därom.

För gäldenärens vederhäftighet svare överlåtare ej utan att han åtagit sig det.

10 §.

Vad i denna lag sägs om överlåtelse av skuldebrev gälle ock i fråga om pantsättning av dylik handling.

2 KAP.

Om löpande skuldebrev.

11 §.

Såsom löpande anses skuldebrev som är ställt till innehavaren eller till viss man eller order.

Lika med skuldebrev som är ställt till innehavaren anses skuldebrev varav ej framgår till vem betalning skall ske.

Har den som utfärdat skuldebrev till viss man därå tecknat medgivande till inteckning, gälle skuldebrevet såsom vore det ställt till viss man eller order, utan så är att, genom orden »icke till order» eller motsvarande uttryck, i skuldebrevet träffats förbehåll att det ej skall vara löpande.

12 §.

Tecknas å skuldebrev som är ställt till innehavaren påskrift, enligt vilken det skall gälla såsom ställt till viss man eller till viss man eller order, vare utan hinder därav skuldebrevet gällande i innehavarens hand, där ej påskriften var gjord av gäldenären, eller av skuldebrevet framgår att den var tillkommen med hans samtycke.

13 §.

Är skuldebrev ställt till innehavaren, skall den som har det i händer förmodas äga rätt att göra fordringen gällande.

Är skuldebrev ställt till viss man eller order, och innehaves det av annan än den till vilken det är ställt, skall ock den som har det i händer förmodas äga rätt att göra fordringen gällande, där han till stöd för sin rätt förmår åberopa lydelsen av sammanhängande, till honom fortgående skriftliga över-

låtelse, även om någon av dem är ställd till innehavaren eller tecknad in blanco. Är skuldebrevet intecknat, och innehaves det av den intecknade egendomens ägare, skall denne förmodas äga rätt att förfoga över skuldebrevet, ändå att han ej förmår åberopa skriftlig överlåtelse från den som, såvitt handlingen utvisar, näst före honom var dess rätte innehavare.

14 §.

Har skuldebrev som är ställt till innehavaren blivit av någon som hade det i händer överlåtet och kommit i förvärvarens besittning; finnes sedan att överlåtarens ej var rätte borgenären eller behörig att å dennes vägnar förfoga över skuldebrevet, vare nye innehavaren ändock ansedd för rätt borgenär, utan så är att han visste att den andre ej ägde överlåta handlingen, eller han åsidosatt den aktsamhet som, efter omständigheterna, skäligen bort iakttagas.

I fråga om skuldebrev till viss man eller order vare lag samma, där överlåtelsen var verkställd av den som enligt 13 § skulle förmodas äga rätt att göra fordringen gällande, eller av någon som skäligen kunde hållas för denne eller antagas vara berättigad att handla å hans vägnar. Huruvida tidigare överlåtelse är äkta och i övrigt giltig, vare förvärvaren ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.

15 §.

Har någon, efter överlåtelse, i god tro kommit i besittning av löpande skuldebrev, må ej mot nye borgenären göras gällande:

att skuldebrevet är ogiltigt på grund av tvång som avses i 29 § lagen om avtal eller på grund av svek eller annat förhållande som avses i 30—33 §§ sagda lag;

att betingat vederlag ej tillgodokommit gäldenären, eller att i övrigt det rättsförhållande som föranlett skuldebrevets utfärdande medför rätt till jäv; ej heller

att, innan överlåtelsen skett, skuldförhållandet upphört eller förändrats genom betalning, avtal, kvittning, uppsägning eller dom.

Ej må nye borgenären anses hava varit i god tro, där han kände omständighet vara invändningen grundas, eller hade skäligen anledning till misstanke därom.

Har angående betalning, uppsägning eller annan omständighet som här förut är nämnd å skuldebrevet tecknats påskrift som ej lätteligen kunnat avlägsnas, men har detta likväl skett, må, ändå att nye borgenären var i god tro, den omständighet varom fråga är göras gällande.

I fråga om invändning att löpande skuldebrev tillkommit för skens skull, eller att det utan undertecknarens vilja kommit ur dennes besittning, är stadgat i lagen om avtal.

16 §.

Har gäldenären guldit ränta eller sådan avbetalning som enligt skuldebrevet skall erläggas å däri angiven tid, må det, utan hinder av vad i 15 § är stad-

gat, åberopas jämväl mot ny borgenär som i god tro fått handlingen på sig överlåten sedan beloppet förfallit till betalning. Mot krav å betalning som här avses gälle ock annat jäv som i 15 § sägs.

17 §.

Ändå att ny borgenär är i god tro, må gäldenären mot honom göra gällande: att skuldebrevet är förfalskat, eller å gäldenärens vägnar utfärdat av någon som därtill saknade behörighet, eller ogiltigt såsom tillkommet under tvång varom sägs i 28 § lagen om avtal, eller såsom utfärdat av någon som var omyndig eller handlade under inflytande av rubbad själsverksamhet; eller

att skuldebrevet dödats eller betalning fullgjorts genom fordringsbeloppets nedsättande i allmänt förvar, eller att borgenären i följd av preskription eller proklama förlorat sin talan, eller att skuldförhållandet ändrats genom tvångsackord.

18 §.

Har skuldebrevet genom överlåtelse kommit i ny borgenärs hand, och äger gäldenären hos tidigare borgenär genfordran, må den ej göras kvittningsvis gällande, med mindre dess indrivande skulle äventyras genom kvittningsrättens upphörande och nye borgenären uppenbarligen insåg detta då skuldebrevet kom i hans hand.

Grundar sig genfordringen på det rättsförhållande som föranlett skuldebrevets utfärdande, gälle vad i 15 § är stadgat om jäv på grund av sådant förhållande.

19 §.

Har skuldebrev som är ställt till innehavaren infriats hos den som hade det i besittning, och visar sig sedan att han icke var rätte borgenären eller behörig att å dennes vägnar uppbära beloppet, vare betalningen ändock gill, utan så är att gäldenären visste att beloppet kom i orätta händer eller åsidosatt den akt-samhet som, efter omständigheterna, skäligen bort iakttagas.

I fråga om skuldebrev till viss man eller order vare lag samma, där betalningen uppbars av den som enligt 13 § skulle förmodas äga rätt att göra fordringen gällande, eller av någon som skäligen kunde hållas för denne eller antagas vara berättigad att handla å hans vägnar. Huruvida överlåtelse som åberopas av innehavaren är äkta och i övrigt giltig, vare gäldenären ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.

20 §.

Har löpande skuldebrev efter överlåtelse kommit i ny innehavares hand, vare ändock räntebetalning som, då förfallotid är inne, erlägges till överlåtaren gill, utan så är att gäldenären visste, att denne ej längre ägde uppbära betalning, eller hade skäligen anledning att det misstänka. Vad sålunda stadgats om ränta gälle ock i fråga om avbetalning som enligt skuldebrevet skall erläggas å däri angiven tid.

Erlades betalningen av löftesman eller av någon som icke, eller allenast med intecknad egendom eller annan pant, svarade för förbindelsen, vare betalningen ej gill, med mindre såväl denne som gäldenären var i god tro på sätt i första stycket sägs.

21 §.

Ej vare gäldenären pliktig att infria löpande skuldebrev utan att det till honom återställles; och give borgenären honom särskilt kvitto, där sådant påfordras.

I fråga om betalning av ränta eller avbetalning å huvudstolen äge gäldenären kräva att särskilt kvitto lämnas och anteckning göres å skuldebrevet; dock må anteckning om räntebetalning eller om sådan avbetalning som enligt skuldebrevet skall ske å däri angiven tid ej krävas, där betalningen erlægges till den som, enligt vad av skuldebrevet framgår, var dess förste innehavare eller, gäldenären veterligen, senare därå tecknats såsom borgenär.

Uppsägning av skuldebrevet varde på gäldenärens begäran tecknad å handlingen.

22 §.

Överlåtelse av löpande skuldebrev vare ej gällande mot överlåtarens borgenärer, med mindre den till vilken överlåtelsen skett fått handlingen i besittning.

Säljer bank löpande skuldebrev, vare försäljningen gällande mot bankens borgenärer, ändå att skuldebrevet för förvaring kvarlämnats hos banken.

23 §.

Där till obligationer eller andra skuldebrev varom förmäles i 4 § första stycket utfärdats räntekuponger, tillkomme innehavare av sådan kupong, ändå att han icke innehar huvudförbindelsen, att, mot kupongens överlämnande, uppbära räntan; och skall, under förutsättning att huvudförbindelsen lagligen medfört betalningsskyldighet, å kupongen tillämpas vad om skuldebrev till innehavaren är stadgat. Kupong som finnes vara förvärfvad i samband med huvudförbindelsen skall dock anses allenast såsom tillbehör till denna. Bestämmelser som innefattas i huvudförbindelsernas gemensamma text vare mot kuponghavaren gällande.

Ej må betalning krävas för räntekupong som skulle förfallit efter det enligt bestämmelse i huvudförbindelsen denna är, i följd av utlottning eller eljest, förfallen till betalning.

Finnes kupong hava tidigare än en månad före förfallodagen, utan samband med huvudförbindelsen, överlåtits till kuponghavaren, äge 14 och 15 §§ ej tillämpning; ej heller skall 19 § vinna tillämpning, där tidigare än nu är sagt betalning för kupong erlægges till annan än den som visar sig innehava huvudförbindelsen.

24 §.

Äro utdelningskuponger utfärdade till aktiebrev, tillkomme kuponghavare att, mot kupongens överlämnande, uppbära utdelningen, ändå att han ej är

aktieägare. Så snart beslut om utdelning fattats, skall, under förutsättning av aktierättens giltighet, å kupongen tillämpas vad om skuldebrev till innehavaren är stadgat; dock att kupong som finnes hava förvärvats i samband med aktiebrevet skall anses allenast såsom tillbehör till detta. Vad i bolagsordningen må vara stadgat angående kuponger lände kuponghavaren till efterrättelse.

Finnes kupong hava, utan samband med aktiebrevet, överlåtits till kuponghavaren innan utdelningen beslutits, gälle ej vad i 14 och 15 §§ är stadgat.

25 §.

Har ränte- eller utdelningskupong varom i 23 eller 24 § sägs ej företetts till inlösen inom tre år från förfallodagen, vare den ej vidare gällande. Avtal om kortare tid vare utan verkan.

Anmäler någon hos gäldenären, inom tiden för kupongs giltighet, att kupongen förstörts eller eljest förkommit, och gitter han göra sin rätt till kupongen sannolik, äge han, när samma tid gått till ända, utfå betalning, ändå att kupongen ej företes.

3 KAP.

Om enkla skuldebrev.

26 §.

Enkelt skuldebrev är det som ställes till viss man.

Att skuldebrev som är ställt till viss man och av gäldenären försetts med medgivande till inteckning gäller såsom löpande, är stadgat i 11 §.

27 §.

Varder enkelt skuldebrev överlåtet, njute nye borgenären ej mot gäldenären bättre rätt än den överlåtarens ägde; dock gälle, i fråga om skuldebrev som upprättats för skens skull, vad därom är stadgat i lagen om avtal.

28 §.

För fordran hos överlåtarens äge gäldenären njuta kvittning, utan så är att han förvärvat genfordringen efter den tid då överlåtelsen blev honom kunnig eller han fick skäligen anledning till förmodan därom. Förföll genfordringen först efter sagda tid och senare än skuldebrevet, äge kvittning ej rum.

29 §.

Har enkelt skuldebrev överlåtits, vare, där gäldenären ändock erlägger betalning till överlåtarens, sådan betalning gill, utan så är att gäldenären visste, att den andre ej längre ägde uppbära betalning, eller hade skäligen anledning att det misstänka.

30 §.

Erlägges betalning till den som beropar sig å skriftlig överlåtelse av enkelt skuldebrev, och finnes sedan överlåtelsen vara ogiltig, vare utan hinder därav betalningen gill, såframt ej gäldenären ägde kunskap om den omständighet som medförde ogiltigheten eller hade skälig anledning till misstanke därom; dock äge gäldenären ej tillgodoräkna sig betalningen, där överlåtelsen var förfalskad eller eljest tillkommen under någon av de omständigheter som enligt 17 § medföra ogiltighet av förskrivning.

31 §.

Överlåter någon enkelt skuldebrev, vare överlåtelsen ej gällande mot hans borgenärer, med mindre gäldenären om åtgärden underrättats av överlåtaren eller den till vilken överlåtelsen skett; innebar överlåtelsen gåva, gälle om dess verkan vad därom är särskilt stadgat.

Varder enkelt skuldebrev överlåtet till flere, gälle tidigare överlåtelse framför senare; dock äge den senare överlåtelsen företräde, där den tidigare än den andra meddelats gäldenären på sätt nu är sagt och förvärvaren då var i god tro.

Har någon avhänt sig rörelse varmed följer skyldighet att föra handelsböcker, och omfattar avhändelsen de i rörelsen uppkomna fordringar, äge vad i första stycket är stadgat ej tillämpning.

4 KAP.

Särskilda bestämmelser angående vissa enkla skuldebrev.

32 §.

Innehåller bevis rörande tillgodohavande hos bank förbehåll enligt vilket medlen ej må uttagas utan att beviset återställles eller förses med påskrift, vare, i fråga om bankens rätt att mot ny innehavare av beviset göra gällande invändning som grundas å bankens förhållande till tidigare innehavare, tillämpat vad med avseende å löpande skuldebrev är stadgat; och skola de i 22 § givna bestämmelser om överlåtelses verkan mot överlåtarens borgenärer äga tillämpning. Varder sådant bevis överlåtet till flere, äge den företräde som i god tro fått beviset i besittning.

Beträffande motbok rörande tillgodohavande hos bank skall vad i första stycket är stadgat gälla, ändå att motboken ej innehåller förbehåll som där är sagt.

Enkla skuldebrev som, under namn av förlagsbevis eller eljest, utgivas i större antal och uppenbarligen äro avsedda för den allmänna rörelsen, vare ock, oaktat sådant förbehåll saknas, ansedda lika med löpande skuldebrev i de hänseenden nu äro angivna.

33 §.

Har i motbok rörande tillgodohavande hos bank eller i annat enkelt skuldebrev intagits förbehåll, som skulle medföra att betalning till innehavaren finge anses gill ändå att han ej vore rätt borgenär eller behörig att å rätte borgenärens vägnar uppbära betalning, må sådant förbehåll ej åberopas, där gäldenären åsidosatt skälig aktsamhet vid prövning huruvida innehavaren var den till vilken skuldebrevet var ställt eller dennes rättsinnehavare eller ägde å rätte borgenärens vägnar uppbära betalningen.

Beträffande motbok som utfärdats av sparbank gälle vad därom är särskilt stadgat.

F ö r s l a g

till

L a g

angående införande av lagen om skuldebrev.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Den nu antagna lagen om skuldebrev skall, jämte vad här nedan stadgas, lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1937.

2 §.

Genom nya lagen upphävas:

9 kap. 1—4 §§ handelsbalken;

10 § 1—3 samt 6—10 mom. förordningen om nya utsökningsslagens införande;

så ock vad i övrigt finnes i lag eller författning stridande mot nya lagens bestämmelser.

3 §.

Vad i lag eller författning är stadgat om gäldenärer eller löftesmän, som iklätt sig ansvarighet en för alla och alla för en, skall äga tillämpning jämväl då sådan ansvarighet eljest åligger flere som gemensamt åtagit sig betalningsskyldighet.

4 §.

Ä skuldebrev som tillkommit före nya lagens ikraftträdande äge äldre lag tillämpning, i den mån ej annat följer av vad här nedan stadgas.

5 §.

Vad 8 § nya lagen innehåller om jämkning eller åsidosättande av villkor, vars tillämpning skulle vara otillbörlig, lände till efterrättelse jämväl i fråga om äldre skuldebrev, där sådant villkor göres gällande först efter lagens ikraftträdande.

6 §.

Stadgandena i 16, 18, 20, 22 och 31 §§ nya lagen skola äga tillämpning jämväl å äldre skuldebrev, där det efter lagens ikraftträdande överlåtits; dock äge gäldenären ej i något fall framställa invändning som avses i 16 §, där

han på grund av äldre lag var förhindrad att göra invändningen gällande mot överlåtaren.

7 §.

Föreskrifterna i 21 § andra stycket nya lagen skola, i fråga om belopp som förfalla efter lagens ikraftträdande, tillämpas jämväl å äldre skuldebrev.

8 §.

De i 23—25 §§ nya lagen givna bestämmelser om ränte- och vinstkuponger skola äga tillämpning jämväl å kupong till äldre huvudförbindelse eller aktie; dock att

1) vad i 23 § tredje stycket och 24 § andra stycket är stadgat i fråga om överlåtelse av kupong skall gälla allenast överlåtelse som äger rum efter lagens ikraftträdande; samt

2) den i 25 § angivna tid för kupongs företeende till inlösen skall, i fråga om kupong som förfallit till betalning före dagen för ikraftträdandet, räknas från sagda dag.

9 §.

Har sådant bevis om tillgodohavande hos bank som avses i 32 § nya lagen eller sådant enkelt skuldebrev som i sista stycket av sagda paragraf förmåles utfärdats före lagens ikraftträdande, skall, i fråga om gäldenärens rätt till invändning på grund av förhållande som inträffat efter ikraftträdandet, nya lagen vinna tillämpning. Vad enligt samma paragraf gäller om överlåtelses verkan mot överlåtarens borgenärer och om överlåtelse till flere skall ock äga tillämpning, där överlåtelsen eller, såvitt fråga är om överlåtelse till flere, den första överlåtelsen ägt rum efter ikraftträdandet.

10 §.

Har, till säkerhet för skuldebrev som är ställt till viss man, inteckning blivit före tiden för nya lagens ikraftträdande beviljad, eller är vid sagda tid ansökan om sådan inteckning vilande, skall från och med den 1 januari 1940 eller den tidigare dag efter ikraftträdandet då skuldebrevet efter inlösen åter utgivits av den förskrivna egendomens ägare, skuldebrevet, i fråga om rätten att göra inteckningen gällande i egendomen, anses lika med skuldebrev till innehavaren, utan så är att å skuldebrevet tecknats särskilt förbehåll att det ej skall vara löpande. Har, före den tid som nu är sagd, den förskrivna egendomens ägare hos inteckningsmyndigheten anmält att han menar sig äga rätt till invändning, som icke skulle kunna framställas därest skuldebrevet vore löpande, njute han sin rätt till godo. Anteckning om sådan anmälan skall ske på enahanda sätt som i fråga om anmälan angående innehav av intecknat fordringsbevis är stadgat.

Förslag

till

Lag

angående vissa utfästelser om gåva.

Häriigenom förordnas som följer:

1 §.

Utfästelse om gåva av lös egendom varom i denna lag sägs vare, så länge gåvan ej fullbordats, utan verkan, med mindre utfästelsen gjorts i skuldebrev eller annan urkund som blivit till gåvotagaren överlämnad, eller omständigheterna vid dess tillkomst utmärka att den var avsedd att komma till allmänhetens kännedom.

Har gåvan ej fullbordats, vare mot givarens borgenärer utfästelsen ogill, ändå att den gjorts så som i första stycket är sagt.

2 §.

Är genom skuldebrev eller annorledes gåva utfäst i penningar eller lösören, gälle den ej såsom fullbordad, med mindre det som utfäst är kommit i gåvotagarens besittning.

3 §.

Bortgiver någon aktiebrev eller löpande skuldebrev eller annan handling vars företeende utgör villkor för rätt att kräva betalning eller för utövande av annan rättighet, gälle gåvan såsom fullbordad då gåvotagaren fått handlingen i sin besittning. Efterskänkes fordran enligt sådan handling, vare gåvan för fullbordad hållen först då handlingen återställts eller gjorts obrukbar.

Bortgives annan fordran än i första stycket sägs, vare överlåtelsen för fullbordad ansedd då gäldenären underrättats av givaren. Har gåvan tillkommit genom skriftlig utfästelse varom sägs i 1 § första stycket, eller under sådana särskilda omständigheter som där avses, och sker underrättelse genom gåvotagaren, gälle överlåtelsen ock såsom fullbordad. Efterskänkes fordran varom här är fråga, gälle gåvan strax såsom fullbordad.

4 §.

Har någon såsom gåva åt annan till bank överlämnat penningar eller annan lös egendom utan att förbehålla sig rätt att däröver förfoga, skall gåvan anses fullbordad när det givna blivit av banken mottaget för gåvotagarens räkning;

och skall detta gälla ändå att av banken utfärdat bevis, som i 3 § sägs, behållits av givaren.

Vad nu är sagt skall äga motsvarande tillämpning där givaren låtit å gåvotagarens räkning överföra medel som givaren hade inestående i banken.

5 §.

Varda, efter det gåvan blivit utfäst men innan den fullbordats, givarens förmögenhetsvillkor så försämrade att, i betraktande jämväl av gåvotagarens villkor, gåvans utkrävande skulle vara uppenbart obilligt, må den återkallas eller minskas.

Gör gåvotagaren givaren märkelig orätt, stånde givaren fritt att återkalla gåvan, där denna ännu ej fullbordats; give dock, inom ett år från det han fick kunskap om orätten, återkallelsen till känna för gåvotagaren.

6 §.

Om utfästelse av trolovad eller make att under äktenskapet till andra maken utgiva penningar eller annat stadgas i giftermålsbalken.

Angående utfästelse om gåva som icke må göras gällande under givarens livstid stadgas i lagen om arvsavtal.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Förslag

till

Lag**om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken.**

Häri genom förordnas, att i 6 kap. giftermålsbalken skall införas en ny paragraf, betecknad 6 a §, av följande lydelse:

6 a §.

Har make, utan tillbörlig hänsyn till andra makens gifterätt, genom gåva av annan egendom än i 4 § sägs väsentligen minskat sina tillgångar; visar sig, efter äktenskapets upplösning eller boskillnad eller hemskillnad, att vederlag ej kan till fullo utgå vid bodelningen, och finnes gåvotagaren hava insett eller bort inse att gåvan lände andra maken till förfång, skall gåvan eller dess värde återbäras i den mån sådant erfordras för tillgodoseende av andra makens rätt. Ej må dock på sådan grund talan väckas, sedan fem år förflutit från det gåvan fullbordades.

Var vid tiden för bodelningen gåva, som tillkommit under omständigheter varom ovan sägs, ej fullbordad, må den ej göras gällande i den mån det skulle lända till intrång i andra makens rätt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937. Äro makars förmögenhetsförhållanden att bedöma enligt äldre giftermålsbalken, skall vad i lagen är stadgat äga motsvarande tillämpning, där endera maken, utan tillbörlig hänsyn till andra makens rätt, bortgiver egendom som står under givarens förvaltning.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279) om arv.**

Härigenom förordnas, att 2 kap. 3 §, 7 kap. 4 § och 8 kap. 4 § lagen den 8 juni 1928 om arv skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

2 KAP.**3 §.**

Har — — — boet.

Kan — — — mottogs.

Var vid dödsfallet gåva, som tillkommit under omständigheter varom ovan sägs, ej fullbordad, må den ej göras gällande, för så vitt det skulle lända arvingarna efter den först avlidne till förfång.

7 KAP.**4 § .**

Har — — — kvarlåtenskapen.

Vill — — — förlorad.

Var vid dödsfallet gåvan ej fullbordad, må den ej, med mindre särskilda skäl därtill äro, göras gällande, för så vitt det skulle lända till intrång i bröstarvinges laglott.

8 KAP.**4 §.**

Har — — — värde.

Var vid dödsfallet gåvan ej fullbordad, må den ej göras gällande, för så vitt det skulle lända till intrång i barnets rätt till underhållsbidrag.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

F ö r s l a g

till

L a g

**angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om
arvsavtal.**

Härigenom förordnas, att 3 § lagen den 25 april 1930 om arvsavtal skall
erhålla följande ändrade lydelse:

3 §.

Avtal, varigenom arvlåtare förfogat över sin kvarlåtenskap, vare ej gäl-
lande. Utfästelse om gåva, som icke må göras gällande under givarens livs-
tid, vare giltig allenast såvitt följer av lagen om testamente.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken.

Härigenom förordnas, att 10 kap. 11 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

11 §.

Hava två eller flere gått i borgen utan förbehåll om delad ansvarighet, svare de en för alla och alla för en för sin förbindelse.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Förslag

till

Lag

om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man.

Med upphävande av förklaringen den 24 maj 1872 (nr 27) av 17 kap. 3 § handelsbalken angående företrädesrätt till betalning ur lös pant förordnas som följer:

Vad i lag är stadgat om rätt för den som har lös pant i händer att därur njuta betalning skall gälla även där lös egendom, vari panträtt är av ägaren utfäst, innehaves av tredje man, och denne om utfästelsen underrättats av ägaren, eller ock panthavaren hos tredje mannen företett skriftlig handling som visar att panträtt blivit utfäst.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937. Varder efter nämnda tid underrättelse som i lagen avses meddelad innehavaren, vare lagen tillämplig, ändå att denne redan före sagda tid innehade godset.

F ö r s l a g

till

L a g**om ändrad lydelse av 75 § utsökningslagen.**

Härigenom förordnas, att 75 § utsökningslagen skall i nedan angivna del erhålla följande ändrade lydelse:

75 §.

Skall fordran eller rättighet utmätas, och är den grundad å löpande förbindelse eller annan handling vars företeende utgör villkor för fordringens utkrävande eller rättighetens utövande, tage utmätningssmannen handlingen i förvar.

Utmätas — — — förskjuta.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag.

Härigenom förordnas, att 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

49 §.

Genom — — — avtalet.

Hava flere bolagsmän deltagit i avtalet, njute de efter huvudtalet lika rätt emot den med vilken avtalats och vare en för alla och alla för en ansvarige för vad utfäst är. Innebär avtalet annan bestämmelse, lände den till efterrättelse.

50 §.

Användes vid avtals ingående benämning, som i 49 § sägs, må ej den benämning innehålla personnamn eller något av orden »handelsbolag», »aktiebolag» eller »förening», vid äventyr att bolagsmän, med vilkas begivande sådant skett, svara för uppkommande förbindelser, en för alla och alla för en.

51 §.

Drives handel eller annan näring, med vars utövande följer skyldighet att föra handelsböcker, vare om ansvarigheten för därigenom uppkommande förbindelser lag, som i 50 § sägs.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Förslag

till

Lag**angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag.**

Härigenom förordnas, att i lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag skall införas en ny paragraf, betecknad 27 a §, av följande lydelse:

27 a §.

Har aktiebrev, som är ställt till innehavaren, blivit av någon, som hade det i händer, överlätet och kommit i förvärvarens besittning; finnes sedan, att överlåtaren ej var rätte aktieägaren eller behörig att å dennes vägnar förfoga över aktiebrevet, äge nye innehavaren ändock företråde till aktien, utan så är att han visste, att den andre ej ägde överlåta handlingen, eller han åsidosatt den aktsamhet som, efter omständigheterna, skäligen bort iakttagas.

I fråga om aktiebrev till viss man vare lag samma, där den, som verkställde överlåtelsen, kunde till stöd för sin rätt åberopa lydelsen av sammanhängande, till honom fortgående skriftliga överlåtelser, till viss man eller in blanco, eller han skäligen kunde hållas för den, å vilken aktiebrevet var ställt eller senast överlätet, eller antagas vara berättigad att handla å dennes vägnar. Huruvida tidigare överlåtelse är äkta och i övrigt giltig, vare förvärvaren ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.

Vad nu är sagt om överlåtelse av aktiebrev gälle ock i fråga om pantsättning av dylik handling.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937. Den äger tillämpning jämväl där aktiebrev före den dagen förkommit för aktieägaren eller obehörigen blivit honom avhänt; dock gälle äldre lag, såframt aktieägaren före den 1 januari 1939 gör ansökan om aktiebrevets dödande eller mot innehavaren instämmer talan om bättre rätt till detta.

Förslag

till

Lag

angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse.

Härigenom förordnas, att i lagen den 25 maj 1917 om försäkringsrörelse skall införas en ny paragraf, betecknad 21 a §, av följande lydelse:

21 a §.

Har aktiebrev blivit av någon, som hade det i händer, överlätet och kommit i förvärvarens besittning; finnes sedan, att den, som verkställde överlåtelsen, ej var rätt aktieägaren eller behörig att å dennes vägnar förfoga över aktiebrevet, äge nye innehavaren ändock företrädde till aktien, där han var i god tro och överlåtaren kunde till stöd för sin rätt åberopa lydelsen av sammanhängande, till honom fortgående skriftliga överlåtelser, till viss man eller in blanco.

Förvärvaren skall anses hava varit i ond tro, ej allenast där han visste, att den, som verkställde överlåtelsen, icke var den, å vilken handlingen var ställd eller senast överlåten, eller berättigad att handla å dennes vägnar, utan ock där han försummat att med skälig omsorg pröva, huruvida så var fallet. Huruvida tidigare överlåtelse är äkta och i övrigt giltig, vare förvärvaren ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.

Vad nu är sagt om överlåtelse av aktiebrev gälle ock i fråga om pantsättning av dylik handling.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937. Den äger tillämpning jämväl där aktiebrev före den dagen förkommit för aktieägaren eller obehörigen blivit honom avhänt; dock gälle äldre lag, såframt aktieägaren före den 1 januari 1939 gör ansökan om aktiebrevets dödande eller mot innehavaren instämmer talan om bättre rätt till detta.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om
bankrörelse.

Härigenom förordnas, att i lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse skall införas en ny paragraf, betecknad 22 a §, av den lydelse nedan sägs, samt att i samma lag 52 §¹ och bestämmelsen i 260 § 4 mom. under 3) skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

22 a §.

Har aktiebrev blivit av någon, som hade det i händer, överlätet och kommit i förvärvarens besittning; finnes sedan, att den, som verkställde överlåtelsen, ej var rätte aktieägaren eller behörig att å dennes vägnar förfoga över aktiebrevet, äge nye innehavaren ändock företräde till aktien, där han var i god tro och överlåtaren kunde till stöd för sin rätt åberopa lydelsen av sammanhängande, till honom fortgående skriftliga överlåtelser, till viss man eller in blanco.

Förvärvaren skall anses hava varit i ond tro, ej allenast där han visste, att den, som verkställde överlåtelsen, icke var den, å vilken handlingen var ställd eller senast överlåten, eller berättigad att handla å dennes vägnar, utan ock där han försummat att med skälig omsorg pröva, huruvida så var fallet. Huruvida tidigare överlåtelse är äkta och i övrigt giltig, vare förvärvaren ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.

Vad nu är sagt om överlåtelse av aktiebrev gälle ock i fråga om pantsättning av dylik handling.

52 §.

Varda — — — bolaget.

En och samma — — — motboken.

I fråga om efterlysning och dödande av förkommen motbok gälle vad därom är särskilt stadgat.

260 §.

3) I fråga om de bankaktiebolag, som hava utelöpande aktier, ställda till innehavaren, skola bestämmelserna i 22 a §, 23 § 1, 2, 3 och 4 mom., 71 § 1 mom. 2 och 4 punkterna samt 81 § 2 mom. icke gälla för dylika aktier.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937. De i 22 a § meddelade bestämmelserna äga tillämpning jämväl där aktiebrev före den dagen förkommit för aktieägaren eller obehörigen blivit honom avhänt; dock gälle äldre lag, där aktieägaren före den 1 januari 1939 gör ansökan om aktiebrevets dödande eller mot innehavaren instämmer talan om bättre rätt till detta.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1923: 350.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker.

Härigenom förordnas, att 23 § lagen den 29 juni 1923 om sparbanker skall erhålla följande ändrade lydelse:

23 §.

Insättning i sparbank skall antecknas i motbok. Motboken, som skall vara försedd med ordningsnummer, må ej vara ställd till innehavaren eller eljest löpande; ej heller må sparbanken träffa förbehåll, som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare kunde av sparbanken åberopas. I motboken skall intagas erinran om att överlåtelse bör till nye ägarens säkerhet anmälas hos sparbanken. Har beträffande de insatta medlens utbetalning förbehåll gjorts, skall anteckning därom ske i motboken. Vid motboken skola vara fogade utdrag av denna lag och sparbankens reglemente, i vad de avse förhållandet mellan sparbanken och insättare.

Då medel som insatts i sparbank lyftas, skall anteckning därom ske i motboken.

I fråga om efterlysning och dödande av förkommen motbok gälle vad därom är särskilt stadgat.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling.

Härigenom förordnas, *dels* att 1 § lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 12 §, av nedan angivet innehåll, *dels* ock att 12 § samma lag¹ skall erhålla beteckningen 13 §.

1 §.

Löpande — — — man.

Denna — — — obligationer.

Angående dödande av förkommen motbok med postsparbanken gälle vad särskilt är stadgat.

12 §.

Har motbok rörande tillgodohavande hos annan bank än postsparbanken förkommit, och överstiger ej insättarens tillgodohavande femtusen kronor, äge insättaren, där han ej vill, på sätt här förut är sagt, söka motbokens dödande, påkalla dess efterlysning genom bankstyrelsens försorg.

Äskar någon sådan efterlysning, och lämnar han uppgift om tid och omständigheter under vilka boken förkommit, skall efterlysningen, på sökandens bekostnad, av styrelsen verkställas genom kungörelse en gång i allmänna tidningarna och en gång i tidning inom orten. Har boken icke inom sex månader från sista kungörandet tillrättakommit, och förekommer ej skälig anledning till tvivel om riktigheten av insättarens uppgifter, vare han berättigad att utbekomma sitt tillgodohavande; och äge, efter det medlen sålunda utbetalts, motboken ej gällande kraft.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937 och skall gälla jämväl motbok som förkommit före lagens ikraftträdande, såframt ej motboken är efterlyst i enlighet med äldre bestämmelser.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1934:260.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.

Härigenom förordnas, att §§ 5 och 13¹ förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 5.

Äro flere gäldenärer, som samfällt åtagit sig gälden utan att delning av ansvarigheten kan anses förbehållen, vare likväl, där borgenären försummar att sin fordran hos någon av dem bevaka efter 1 §, de andra ej skyldiga att gälda var mer än sin del efter huvudtalet. Uppkommer hos någon av dem brist, varde den lika fördelad mellan de övriga, och falle borgenären den del till last, som gäldas skolat av den, han låtit bliva ansvarigheten kvitt.

Har borgenär under tionde året utfått sin fordran hos en av flere gäldenärer, som en för alla och alla för en svara; då äge denne, inom ett år sedan fordringen gulden blev, sin rätt bevaka hos de andra, av vilka ersättning bör utgå, för vad han över egen del betalt.

§ 13.

Äro flere gäldenärer, som samfällt åtagit sig gälden utan att delning av ansvarigheten kan anses förbehållen, och har kallelse å någonderas borgenärer ågått; då äge var av de andra gäldenärerna, lika med borgenären, att fordringen bevaka, ändå att den ej blivit förut hos någondera utsökt.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1937.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1933: 326.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 maj 1935.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER,
LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, ett av lagberedningen den 2 maj 1935 avgivet betänkande, däri under rubriken lagberedningens *förslag till lag om skuldebrev m. m.* sammanförts av motiv åtföljda förslag till följande lagar och förordning:

- 1) lag om skuldebrev;
- 2) lag angående införande av lagen om skuldebrev;
- 3) lag angående vissa utfästelser om gäva;
- 4) lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279) om arv;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om arvsavtal;
- 7) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken;
- 8) lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man;
- 9) lag om ändrad lydelse av 75 § utskökningslagen;
- 10) lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag;
- 11) lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag;
- 12) lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse;
- 13) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;
- 15) förordning om ändrad lydelse av § 7 förordningen den 21 juni 1922 (nr 277) angående postsparbanken;
- 16) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling; samt

17) lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över de i lagberedningens betänkande innefattade lagförslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 5 september 1935.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 3 maj 1935, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om skuldebrev;
- 2) lag angående införande av lagen om skuldebrev;
- 3) lag angående vissa utfästelser om gäva;
- 4) lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279) om arv;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om arvsavtal;
- 7) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken;
- 8) lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man;
- 9) lag om ändrad lydelse av 75 § utsökningslagen;
- 10) lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag;
- 11) lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag;
- 12) lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse;
- 13) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;
- 15) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling; samt
- 16) lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren F. Sterzel.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

Lagrådet:

Mot den föreslagna lagstiftningens allmänna grunder har lagrådet icke funnit anledning till erinran. Den avser i allmänhet icke att i materiellt hänseende åstadkomma några mera genomgripande omvälvningar på det stora och viktiga rättsområde som densamma omspanner utan bygger i huvudsak på gällande rätt. De längst gående ändringarna bestå dels i uppställandet av den nya grundsatsen att, när flera äro betalningsskyldiga, ansvarigheten är solidarisk, så framt delning av densamma ej kan anses förbehållen, och dels i den förändring som föreslagits med avseende å orderskuldebrevens och som går ut på att dessa hädanefter skola behandlas icke, i enlighet med vad hittills gällt, såsom innehavarepapper utan såsom orderpapper i verklig mening. Intetdera av dessa avsteg från den nu gällande rätten lär i själva verket vara av den beskaffenhet att detsamma kan befaras skola i högre grad än önskvärt är omgestalta det praktiska rättslivet. I båda fallen äro de regler som givas dispositiva; delad ansvarighet kan, såsom nämnts, förbehållas med laga verkan, och för den som föredrager innehavarepapper framför orderpapper står det alltjämt öppet att ställa skuldebrevet till innehavaren. Vad särskilt solidaritetsregeln angår torde, såsom lagberedningen framhållit, även för närvarande det ojämförligt vanligaste vara att gäldenärer som gemensamt utfärda ett skuldebrev därvid ikläda sig solidarisk ansvarighet för gälden. En omläggning av presumptionen i detta hänseende torde därför, åtminstone i fråga om själva skuldebrevsområdet, kunna betecknas såsom en förändring vilken är mera av formell än av reell innebörd.

En annan sak är att det möjligen kan befaras att vissa av de nya rättsreglerna, i synnerhet de nyss berörda, kunna under den första tiden, innan de hunnit ingå i det allmänna medvetandet, vålla vanskligheter ur rättssäkerhetens synpunkt, något som sammanhänger med att deras juridiska konstruktion ganska skarpt bryter med vad man under långliga tider i vida kretsar lärt och tillämpat. Det kan icke anses alldeles uteslutet att i förstone en och annan, ovetande om den nya lagstiftningens innebörd, i handel ochandel förlitar sig på de gamla invanda reglerna och därigenom lider rättsförlust. Detta är emellertid en olägenhet, som i någon mån vidlåder all ny lagstiftning. I förevarande fall ligger dock den antydda faran så nära och berör så många och viktiga sidor av samhällslivet att det synes oundgängligt, om de framlagda förslagen upphöjas till lag, dels att en icke alltför oansenlig tidrymd får förflyta mellan utfärdandet och ikraftträdandet och dels att den tid, som därigenom vinnes, väl begagnas för anordnande av en effektiv upplysningsverksamhet.

Vad angår den föreslagna lagstiftningens förhållande till gällande svensk lagstiftning är detta onekligen icke fullt tillfredsställande. Förslaget till

skuldebrevslag, som behandlar endast ett begränsat område, ger regler vilka principiellt sett böra ha en långt mer omfattande giltighet. Detta är emellertid väsentligen en följd av det i vårt land tillämpade förfarandet med partiell och successiv lagstiftning. Rättssatser av allmän innebörd, som hava särskild betydelse för det område den partiella reformen avser och icke kunna utan stora praktiska olägenheter uteslutas, måste vid en sådan partiell lagstiftning medtagas redan på nämnda stadium av reformarbetet, ehuru de principiellt sett borde vid en fortsatt, mera omfattande kodifikation utformas såsom gällande för ett vidsträcktare område. En praktisk olägenhet av nu berörda förfarande är att, om, som naturligt är, vid utformningen för ett specialområde av dylika allmänna rättsatser särskild hänsyn toges till den grupp av rättsförhållanden som då är föremål för behandling, det kan inträffa, att därest denna omständighet icke i praxis tillräckligt beaktas, då fråga uppkommer att analogiskt tillämpa dessa rättssatser på områden utanför det för vilket de uppställts, analogitillämpningen leder till oriktiga resultat. En annan olägenhet är att de under det successiva reformarbetet utarbetade lagförslagen vid en eventuell framtida kodifikation på ett mera omfattande rättsområde icke utan avsevärda förändringar låta sig där inpassas. En fördel åter är att, då utformningen av dessa rättssatser av allmän natur sker i anslutning till behandlingen av en viss grupp av rättsförhållanden, man helt naturligt undgår ofructbara och understundom farliga abstraktioner. Beaktas bör även att, såsom lagberedningen påpekat, lagstiftningstraditionerna och den allmänna uppfattningen i vårt land torde medföra att man icke ens vid en eventuell samlad kodifikation av förmögenhetsrätten kommer att mer än nödigt är uppställa rättssatser av abstrakt och generell art, avsedda att gälla för hela det kodifierade rättsområdet.

Ehuruväl, på sätt ovan anförts, vissa olägenheter vidlåda det tillämpade förfarandet, torde dock, med hänsyn till vad nyss sagts och framför allt till de värdefulla förbättringar som förslagen innebära samt till den beaktansvärda fördelen av att i allt huvudsakligt erhålla överensstämmelse inom den nordiska lagstiftningen på området, dessa olägenheter få anses betyda jämförelsevis litet gentemot vad som står att vinna genom den nu föreslagna lagstiftningen.

Det är emellertid att beklaga att själva det rättsområde som gjorts till föremål för den partiella reformen från början begränsats på sätt som skett. Då det förevarande lagarbetet i viss omfattning måst beröra även panträttsinstitutet, hade det säkerligen varit för reformen fördelaktigt om nämnda institut, som får anses vara i synnerligt behov av revision, kunnat i detta sammanhang upptagas till behandling i sin helhet.

Förslaget till lag om skuldebrev.

1 §.

Lagrådet:

Det synes i och för sig icke påkallat att i lagtexten uttala en så självklar regel som att den som utfärdar ett skuldebrev skall svara för denna sin för-

skrivning. Om därmed avses att indirekt angiva att ett skuldebrev är giltigt oberoende av varje valutaklausul, kan anmärkas att i så fall detta bort komma till tydligt uttryck men att å andra sidan något uttalande härom ej synes nödigt då tvekan om vad i sådant hänseende gäller enligt svensk rätt icke torde råda. Paragrafen bör därför kunna avfattas i närmare överensstämmelse med de danska och norska förslagen.

2 §.

Lagrådet:

Lagberedningen åberopar såsom huvudsakligt stöd för sitt förslag i förevarande paragraf att, då två eller flera gäldenärer i skuldebrev förpliktat sig till betalning, det normala är att de åtaga sig förpliktelsen solidariskt. Denna omständighet är visserligen av den allra största betydelse, men den uppställda presumptionen torde dock näppeligen kunna motiveras enbart härmed. Därest ett gemensamt åtagande från flera gäldenärens sida i och för sig — bortsett alltså från såväl utvecklingen på området som den i gällande lag givna positiva regeln — enligt sakens natur närmast vore att anse såsom åtagande endast av delat ansvar, måste man ställa sig betänksam mot den ifrågavarande presumptionen. Det torde emellertid i detta avseende snarare förhålla sig på det motsatta sättet. Då gäldenärer i skriftlig urkund fixera sin betalningsskyldighet och därvid förklara sig pliktiga betala viss summa, omfattar ju enligt handlingens lydelse envars åtagande icke någon viss del utan hela summan. Finnes icke någon uttrycklig lagregel om fördelningen av ansvaret, förefaller det alltså enligt vanliga tolkningsregler knappast riktigt att antaga att envars åtagande är fristående från de andras och endast omfattar vad på honom efter huvudtalet belöper, detta så mycket mindre som en dylik fördelning av betalningsskyldigheten måhända icke alls överensstämmer med den proportion vari gäldenärerna inbördes hava att svara för skulden. Man torde därför våga påstå att, om någon, som ej haft vetskap om gällande lagbestämmelse i ämnet, gemensamt med andra personer utfärdat ett skuldebrev vari intet nämnts om fördelningen av ansvaret, han näppeligen tänkt sig annat än att han skulle vara skyldig att åtminstone subsidiärt vidkännas ansvaret för hela beloppet.

Om alltså, med hänsyn till vad nu och av lagrådet inledningsvis anförts, större betänkligheter icke torde möta mot den reglering av ämnet som direkt åsyftas med förslaget, ställer sig frågan i viss mån annorlunda om man beaktar den verkan det föreslagna lagbudet måste beräknas få genom analogisk användning i fall då eljest på grund av avtal betalnings- eller ersättningsskyldighet åligger två eller flera gemensamt. Sådan skyldighet kan vara grundad antingen direkt på åtagande i avtal att erlægga betalning för viss motprestation eller ock på underlåtenhet att fullgöra visst i avtal gjort åtagande av ett eller annat slag. I fråga om ett dylikt åtagande torde man icke alltid med samma styrka som beträffande åtagande i skuldebrev kunna påstå att det är naturligt att däri lägga in åtagande av solidarisk ansvarsskyldighet. I vissa fall, t. ex. då två personer som äro fastighetsägare gemensamt åtagit sig

leverera viss mängd naturaprodukter, ligger synnerligen nära till hands att antaga att varderas åtagande avsett endast en del, vadan underlåtenhet från den enes sida att fullgöra sin prestation icke borde föranleda skadeståndsskyldighet å den andres. Man torde dock utan större fara för misstag kunna utgå från att dylika fall icke äro särskilt ofta förekommande och att i allmänhet med förhållandenas natur bäst överensstämmer att gäldenärerna ansvara solidariskt. Med hänsyn härtill lärer den omständigheten att den föreslagna regeln i skuldebrevslagen måste antagas medföra analogisk tillämpning på andra förhållanden icke böra utgöra hinder mot regelns godkännande. Men det måste med skärpa betonas, att fråga dock endast är om analogisk tillämpning, samt att utanför skuldebrevsområdet omständigheterna ej sällan kunna vara sådana att presumptionen om solidarisk ansvarighet väsentligen försvagas eller helt bortfaller. Om domstolarna vid rättstillämpningen förfara med vederbörlig urskillning och försiktighet, torde näppeligen större olägenheter vara att befara.

3 §.

Lagrådet:

Enligt beredningens motiv bör stadgandet i första styckets första punkt så förstås att, där annat ej blivit bestämt, betalning av skuldebrev till borgenär som driver näring skall erläggas icke i dennes bostad utan i hans affärslokal, och denna regel har ansetts böra gälla även i fråga om skuldebrev som ej äger samband med borgenärens näring. Lagtextens ordalag medgiva dock jämväl den tolkning att valrätt mellan de båda betalningsställena skulle föreligga. Därest förslagets ståndpunkt anses böra vidhållas, synes därför lämpligt att denna kommer till tydligare uttryck. Det kan emellertid sättas i fråga om dylik valrätt icke borde medgivas beträffande skuldebrev som ej äger samband med borgenärens näring. Om t. ex. borgenären har sin bostad å annan ort än där han driver näring, torde det säkerligen ofta framstå för båda parterna lämpligt att betalningen av en privatskuld äger rum i borgenärens bostad och ej i affärslokalen. Lagrådet anser sig dock icke böra påyrka dylik ändring, detta med hänsyn särskilt därtill att ofta är svårt att bedöma huruvida beträffande visst skuldebrev föreligger sådant samband som nu sagts.

5 §.

Lagrådet:

Såsom beredningen framhållit, rubbar förslaget icke den i praxis erkända regeln att upplupen ränta å skuld, som ej förfallit till betalning, skall gäldas årligen, där ej annat överenskommits. Men å andra sidan förbigår förslaget nämnda regel med tystnad. Det kan ifrågasättas om icke, med hänsyn till förslagets ingående reglering i övrigt av skuldebrevsinstitutet och särskilt till innehållet i 16 och 20 §§, regeln lämpligen bör upptagas i lagen. Detta torde i så fall kunna ske genom ett tillägg till första stycket i förevarande paragraf.

Paragrafens andra stycke innehåller bestämmelse för det fall att skuldebrevs förfallotid — vartill i detta sammanhang torde vara att hänföra icke

endast avtalad förfallotid utan också ej avtalad tid då enligt första stycket borgenären fordrar betalning eller gäldenären erbjuder sådan — inträffar å söndag eller annan allmän helgdag eller att skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likartade bestämmelser som den här föreslagna finnas redan, såsom beredningen påpekat, bland annat dels i lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid och dels i växel- och checklagarna. Vad sistnämnda tre lagar angår, har lagrådet innevarande år haft att granska vissa numera antagna ändringsförslag (S. F. S. nr 98—100) åsyftande att, såvitt dessa lagar angår, med helgdagar jämställa påskaftonen, midsommaraftonen och julaftonen. I motiveringen till berörda ändringsförslag hade, under erinran att lagen om beräkning av lagstadgad tid icke avsåge tider som bestämts genom avtal eller viljeförklaringar samt att ej heller i övrigt i svensk rätt funnes någon allmän bestämmelse som reglerade det fall att en rättshandling enligt avtal eller viljeförklaring skulle vidtagas å söndag eller annan allmän helgdag, detta förhållande åberopats såsom skäl för att icke meddela någon allmän regel för det fall att en rättshandling enligt avtal eller viljeförklaring skulle vidtagas å någon av de förut nämnda söckendagarna. Därest beredningens förslag i det avseende varom nu är fråga antages, synes ställningen bliva i viss mån förändrad. Visserligen avser förslaget icke direkt att införa någon allmän bestämmelse för det fall att enligt avtal eller viljeförklaring en rättshandling skall företagas å helgdag, men det synes å andra sidan böra beaktas att införandet av en dylik bestämmelse i fråga om ett så centralt och praktiskt viktigt institut som skuldebrevet säkerligen kommer att erhålla betydelse icke allenast genom en vidsträckt direkt tillämpning utan också genom analogisk användning. Det synes då böra övervägas om icke jämväl beträffande betalning av skuldebrev de tre nämnda söckendagarna lämpligen må likställas med helgdagar. Väl kunna i fråga om skuldebrev icke lika starka skäl åberopas för ett stadgande i sådan riktning som beträffande växel och check. Möjligheten för bankerna att å dessa söckendagar hålla sina kontor stängda torde nämligen icke vara på samma sätt beroende av ett dylikt stadgande då fråga är om skuldebrev. Men vissa icke betydelselösa praktiska skäl kunna dock åberopas för att här ej göra någon åtskillnad. Sålunda må framhållas att förmågan att å viss dag infria ett skuldebrev lätt kan tänkas bliva ofördelaktigt påverkad av att lagen beträffande vissa andra slag av krediter föreskriver betalningsanstånd utöver samma dag. Av en viss vikt torde det även vara att lagstiftningen i förevarande hänseende icke företer onödiga skiftningar.

6 §.

Lagrådet:

Lagberedningen har av angivna skäl ansett en mera fullständig reglering av räntespörsmålet icke böra upptagas i förevarande lagstiftning. Endast beträffande ränta efter förfallodagen, då ränta är utfäst i skuldebrevet, har föreslagits ändring i gällande lag, sålunda icke i fråga om uppskovsränta å ej räntebärande fordring. Då gällande regler på området näppeligen kunna anses

för nutida förhållanden väl avpassade, hade det otvivelaktigt varit till stor fördel att, såsom skett i de danska och norska förslagen, få räntespörsmålen i större utsträckning upptagna till prövning i detta sammanhang. I sakens nuvarande läge och då för beredningens ståndpunkt talar att särskilt frågan om uppskovsränta å ej räntebärande fordringar har synnerligen liten praktisk betydelse när det gäller fordringar grundade på skuldebrev, anser sig lagrådet emellertid icke böra påyrka förslagets fullständiggörande i angivna hänseende.

I fråga om ränta i det med paragrafens första stycke avsedda fall har lagberedningen i motiveringen till sitt preliminära utkast framställt tanken på att sådan ränta skulle vid dröjsmål med betalningen utgå med viss förhöjning. Vissa skäl tala onekligen härför; särskilt kan framhållas att, därest ett dylikt stadgande om straffränta gives, man har starkare motiv att, såsom beredningens förslag i sista stycket innefattar, medgiva ersättning endast för »särskild skada vilken ej skall anses ersatt genom räntan», sålunda icke för all skada, som ej direkt täckes av denna. Då emellertid denna fråga måste anses stå i nära samband med frågan om uppskovsränta i andra fall och en ändring av sådan betydelse som den ifrågasatta icke torde böra vidtagas utan mera ingående utredning, anser lagrådet att stadgandet i förevarande stycke — som innebär att vad nu i fråga om icke löpande skuldebrev lär i praxis gälla skall tillämpas också beträffande löpande förbindelser — bör såsom provisorisk lösning i sak godtagas.

Beträffande avfattningen av första stycket kan anmärkas att det synes böra komma till uttryck dels att stadgandet här gäller det fall att utfästelsen av ränta endast avser tiden till förfallodagen och dels att stadgandet icke är tillämpligt om det beror av borgenären att betalning ej blir behörigen erlagd.

I tredje stycket gives enligt motiven en erinran om de allmänna förutsättningarna för skadeståndsskyldighetens inträde genom orden »såsom för annan skada». I sista punkten i 7 § upptages emellertid för det där angivna särskilda fallet den viktiga regeln att om dröjsmålet beror av borgenären eller av lagbud, avbrott i den allmänna samfärdseln eller liknande oöverstigligt hinder, som ej bort av gäldenären tagas i beräkning vid skuldebrevets utfärdande, första stycket i 7 § skall äga tillämpning, det vill säga att skadestånd ej skall utgå. Innehållet i denna regel, vilken säkerligen är avsedd att äga allmän giltighet åtminstone på skuldebrevets område och antagligen analogivis även därutöver, i den mån ej särskilda bestämmelser gälla, torde alltså få anses utgöra del av de allmänna förutsättningar för skadeståndsskyldighetens inträde, varom talas i motiven till tredje stycket i 6 §. En något annorlunda formulerad regel finnes emellertid i 24 § köplagen, även den av beskaffenhet att böra betraktas såsom uttryckande en allmän förutsättning för skadeståndsskyldighets inträde, då fråga är om underlåtenhet att fullgöra en prestation av generisk art. Även om praktiskt taget det knappast torde föreligga någon skillnad mellan de båda reglerna, synes dock kunna ifrågasättas om icke, med hänsyn till att deras verkningar i båda fallen analogivis torde sträcka sig utanför det område för vilket de närmast givits, det varit önskvärt att reglerna fått så överensstämmande lydelse som möjligt. Då emellertid avsevärda olägenheter praktiskt sett knappast

torde kunna uppkomma av nämnda olikhet, finner lagrådet sig icke böra göra någon hemställan om undanröjande av densamma. Däremot vill lagrådet ifrågasätta om icke inom det nu förevarande lagförslaget full överensstämmelse mellan 6 och 7 §§ borde åstadkommas genom att i tredje stycket av 6 § införes den allmänna skadeståndsregel som finnes intagen i sista punkten andra stycket i 7 § och därefter i sistnämnda lagrum hänvisas till den sålunda uppflyttade regeln. Därigenom vinnes formell klarhet att uti ifrågavarande avseende regleringen även vad angår skadeståndsskyldigheten i 6 § tredje stycket är att finna uti förevarande lag och icke uti allmänna rättsgrundsatser utanför densamma.

Justitieråden Geijer och Bagge:

Lagberedningen har anslutit sig till den uppfattningen att borgenär, som genom dröjsmålet lider skada vilken icke täckes av uppskovsräntan, bör här för erhålla ersättning. Beredningen har emellertid ansett sig av praktiska hänsyn böra häri göra den modifikation att denna ersättning begränsas till »särskild skada, vilken ej skall anses ersatt genom räntan». Såsom exempel på skada som skall anses på detta sätt redan ersatt anföres i motiven kostnad som uppkommit därigenom att borgenären nödgats upplåna medel till en högre räntesats. Särskild skada som skall ersättas är däremot enligt motiven t. ex. skada uppkommen därigenom att borgenären på grund av betalningens uteblivande blir ur stånd att förhindra en förlustbringande exekutiv auktion å honom tillhörig egendom eller att eljest bevaka sin rätt vid en auktion eller vid något annat tillfälle då en affär måste uppgöras utan uppskov.

Följden av den av beredningen intagna ståndpunkten blir alltså att, om borgenären genom upplåning av medel till högre räntesats förebygger uppkomsten av sistnämnda skada, han får själv stå kostnaden därför.

Det är dock icke skälighet att den, som är genom motpartens förfarande utsatt för skada och till förekommande därav — i överensstämmelse med regeln att han skall göra vad han kan för att förebygga sådan skada försåvitt det kan ske utan avsevärd olägenhet för honom själv — upplånar penningar till låt vara obetydligt högre ränta, icke skall erhålla ersättning för denna utgift, som förorsakats enbart av motparten. Än mera obilliga synas den föreslagna regelns följder bli i det fall att en borgenär i syfte att förebygga skadan med avsevärd olägenhet för sig själv upplånar medel till betydligt höjd räntesats. Han bör icke straffas för detta förståndiga och för motparten fördelaktiga förfarande genom att berövas den ersättning som rättvisligen bör tillkomma honom. Även om sådana fall som de nu nämnda måhända icke bliva särskilt talrika, synes dock principiellt föga tilltalande att i lagen införa ett stadgande av den föreslagna innebörden; och de praktiska hänsyn som åberopats till stöd för stadgandet synas knappast vara av den betydelse att de rättfärdiga detsamma.

Det tredje stycket torde därför böra avfattas sålunda att därav framgår att, om borgenären av dröjsmål med betalningen haft skada vilken icke täckes av räntan, han därför skall njuta ersättning.

7 §.

Lagrådet:

Beträffande eventuell ändring i tredje stycket hänvisas till vad under 6 § anförts.

8 §.

Lagrådet:

Genom stadgandet i förevarande paragraf skulle för skuldebrevslagens område komma att fastslås en regel av synnerligen vittomfattande och obestämd beskaffenhet. I försäkringsavtalslagens 34 § har man väl ansett sig kunna upptaga ett stadgande av liknande innebörd, men det är att märka att detta stadgande avser ett skarpt begränsat område, försäkringsområdet, och att man där kunnat hänföra sig till praxis på samma område. Skuldebrev förekomma däremot icke endast inom affärsvärlden, och då en regel i förevarande lag måste antagas få vidsträckt analogisk användning, innebär det föreslagna stadgandet i själva verket upptagande i vår obligationsrätt av en allmän princip om frihet för domstolarna att åsidosätta villkor, vilkas tillämpning i det särskilda fallet finnes otillbörlig — en princip som redan för speciella fall och i begränsad omfattning kommit till uttryck i vissa paragrafer i avtalslagen (36—38 §§). Lagrådet vill därför ifrågasätta huruvida icke, om denna princip skall lagfästas — vilket i och för sig synes tveksamt — stadgandet i ämnet bör givas i avtalslagen såsom supplement till nämnda specialfall. Denna anordning föreslås dock endast under förutsättning att icke härigenom den nordiska enhetligheten på förevarande punkt tillspillo gives.

9 §.

Lagrådet:

Första stycket av förevarande paragraf upptager bestämmelser om den garantiplikt som gentemot förvärvaren av ett skuldebrev åvilar överlåtaren i fråga om fordringens giltighet. Uppmärksammas bör att, även om garantiplikt med därav följande skyldighet för överlåtaren att svara för det i skuldebrevet utfästa beloppets utbekommande icke föreligger, omständigheterna kunna vara sådana att skyldighet att ersätta skada ändock uppkommer. Så blir t. ex. förhållandet om någon överlåter ett honom veterligen falskt skuldebrev under uppgift att osäkert är om fordringen är giltig. I sådana och andra liknande fall kan visserligen garantiplikt icke anses vara för handen enligt de i denna paragraf givna bestämmelserna, men uppenbart är att överlåtaren det oaktat i följd av allmänna rättsgrundsatser blir skyldig hålla förvärvaren skadeslös för uppkommande förlust på grund av fordringens ogiltighet. Att i den blivande lagen meddela särskilda föreskrifter härutinnan synes icke nödigt, om blott vid lagens tillämpning står klart att bestämmelserna på denna punkt icke äro uttömmande utan måste suppleras med vad som gäller beträffande rättshandlingar i allmänhet.

13 §.

Lagrådet:

Från huvudregeln i andra stycket göres i sista punkten undantag för det fall att fråga är om intecknat skuldebrev som övergått till den intecknade egendomens ägare. Undantaget innebär att, även om skriftlig överlåtelse till en fastighetsägare från hans fångesman ej föreligger, den förre presumeras äga rätt att förfoga över skuldebrevet och alltså vara behörig att överlåta detsamma. Då det sålunda förutsattes att av handlingen eller förefintliga skriftliga överlåtelser ej framgår vem som är ägarens fångesman, måste detta utredas; eljest blir undantagsbestämmelsen, som avser endast överlåtelse från fångesmannen, efter orden ej tillämplig. Och därest fångesmannen befinnes vara en annan än den som enligt vad överlåtelsekedjan visar har rätt till skuldebrevet, får presumptionen ingen verkan. Vill man vinna det syfte som med undantagsbestämmelsen avses, bör därför densamma erhålla sådant innehåll, att presumption för ägarens av den intecknade egendomen rätt till det av honom inlösta skuldebrevet förklaras föreligga ändå att han ej förmår åberopa skriftlig överlåtelse från den som enligt den vid tiden för hans förvärv förefintliga överlåtelsekedjan är rätt innehavare av skuldebrevet. Mot den utvidgning i sak av presumptionens räckvidd, som denna avfattning innebär, torde näppeligen betänkligheter kunna göras gällande.

14 §.

Justitierådet Appelberg:

Enligt förslaget skall liksom enligt gällande lag god tro hos förvärvare av löpande skuldebrev icke kunna bota sådan brist i förvärvet som består däri att förvärvet skett från någon som på grund av omyndighet eller konkurs var lagligen förhindrad att själv förfoga över handlingen. Enahanda regel skall, jämlikt 19 §, gälla i fråga om betalning av löpande skuldebrev; erlägger gäldenären betalning till innehavare av skuldebrev, vilken av nu nämnd anledning icke har förfoganderätt över detsamma, skall god tro hos gäldenären icke skydda honom från att nödgas betala skuldsumman till behörig person. Det svenska förslaget avviker i nu berörda hänseende från de av övriga länders delegerade upprättade förslagen. Frågan vilken ståndpunkt lagen härutinnan bör intaga synes mig tveksam. Den ställer sig emellertid i viss mån olika vid överlåtelse och vid betalning.

Då för skuldebrev användes innehavarformen, torde syftet bland annat vara att gäldenären i största möjliga mån skall vara befriad från att vid betalnings erläggande nödgas ingå i undersökning huruvida den som med skuldebrev i händer begär betalning har verklig rätt att göra detsamma gällande. Härmed står icke väl i överensstämmelse att god tro ej skall anses skydda i nu förevarande hänseende. Vill gäldenär vara fullständigt trygg mot att nödgas erlägga betalning ånyo, måste han, när skuldebrevet göres gällande av en honom obekant person, fordra bevis om att denne icke är omyndig eller försatt i konkurs. I det praktiska livet kan det i allmänhet icke komma i fråga att begära dylikt bevis eller ens upplysning i nämnda hänseende, och en var

som betalar till en obekant löper därför alltid en viss risk. Må vara att denna risk endast i sällsynta undantagsfall leder till förlust; förhållandet visar att den svenska regeln, som teoretiskt sett gör det nödvändigt för en gäldenär att innan betalning erlägges för ett löpande skuldebrev förskaffa sig vetskap om innehavarens rättskapacitet, icke står väl tillsammans med det levande livets krav. Betänker man vidare, såvitt angår betalning till omyndig — det mest praktiska fallet i vilket nu omhandlade fråga framträder — dels att intresset av att förskaffa den omyndige skydd mot förlustbringande verkningar av hans egna rättshandlingar icke tillnärmelsevis är så starkt då fråga är om indrivande av betalning som då det gäller rättshandlingar varigenom han ådrager sig förpliktelser, och dels att, om en omyndig har honom tillhörigt värdepapper om händer, detta i vanliga fall torde bero på försumlighet från förmyndarens sida, synas övertvägande skäl tala för upptagande av den regel angående betalning som innehålles i de utländska förslagen.

Om lagen ställer sig på denna ståndpunkt beträffande betalning följer icke med nödvändighet att motsvarande bör gälla i fråga om överlåtelse av löpande skuldebrev. Det låter principiellt väl försvara sig att giva olika regler för dessa fall. En sak är nämligen att den, vilken såsom gäldenär är skyldig betala ett löpande skuldebrev, icke bör tvingas löpa den risk som det svenska förslaget innebär; en annan att en utomstående, som fritt inlåter sig med innehavaren av ett löpande skuldebrev och övertager det från denne, skall jämväl få undslippa sådan risk. Det kan därför ifrågasättas huruvida icke det riktiga vore att i 14 § bibehålla regeln i det svenska förslaget men i 19 § ställa sig på de andra förslagens ståndpunkt. Då emellertid infriande och överlåtelse av skuldebrev stå nära varandra och eljest beträffande dessa slag av rättshandlingar enahanda regler skola gälla, böra tydligen icke utan att starka skäl föreligga skilda regler i förevarande hänseende uppställas. En annan synpunkt må även här framhållas. Beträffande vissa löpande skuldebrev, särskilt obligationer, liksom i fråga om andra värdepapper, såsom aktiebrev, gäller att i praktiken förvärv av sådana mycket ofta äger rum utan att förvärvaren erhåller kännedom om från vem förvärvet sker; med denna omsättningsform står uppenbarligen förslagets regel att god tro ej skyddar i förevarande hänseende icke väl tillsammans. Då härtill kommer att man genom att även i 14 § upptaga den motsatta regeln skulle vinna fördelen av enhetlighet inom den nordiska lagstiftningen i dessa avseenden, anser jag mig kunna förorda sådan ändring i förslaget att beträffande såväl överlåtelse som betalning av löpande skuldebrev god tro tillägges skyddande verkan i nu omhandlade fall.

Mot bestämmelser av detta innehåll kunna betänkligheter göras gällande ur den synpunkten att för vissa fall då omyndighet föreligger — när vederbörande förklarats omyndig — liksom vid konkurs kungörelse skall utfärdas angående omyndigförklarandet resp. konkursen. Då nämligen enligt gällande åskådning vad sålunda kungjorts skall anses ha kommit till allmänhetens kännedom, synes härmed icke stå väl tillsammans att rörande rättshandlingar med sålunda icke-rättskapabla personer meddela bestämmelser som utgå från att god tro kan föreligga beträffande rättskapaciteten. Det är emellertid att

märka att den allmänna kännedom, som kungörandet i dessa fall skall anses åvägabringa, i det nutida rättslivet — till skillnad måhända mot vad tidigare varit förhållandet — är en fiktion som står fjärran från verkligheten, beroende dels på den utomordentliga utveckling den ekonomiska omsättningen nu för tiden tagit och dels på den ringa effektiviteten av kungörandet under nuvarande förhållanden. Det kan därför icke längre vara berättigat att under alla förhållanden och trots att starka skäl finnas som tala för en motsatt ståndpunkt upprätthålla samma fiktion. Och då i sådana fall som med förevarande bestämmelser avses intresset av att upprätthålla fiktionen måste antagas väga obetydligt i förhållande till den godtroendes intresse, synas betänkligheterna mot att härvidlag låta fiktionen falla böra få vika.

15 §.

Lagrådet:

Beredningen har framhållit att de uppräknings, som gjorts å ena sidan i 15 § av invändningar mot vilka god tro skyddar ny innehavare och å andra sidan i 16 och 17 §§ av invändningar som kunna framställas mot honom även om han är i god tro, icke kunna göra anspråk på fullständighet men i allt fall, genom att erbjuda en allmän överblick över rättsläget, torde vara ägnade att lämna tillräckliga anknytningspunkter för analogislut. I stort sett kan lagrådet instämma häri. På en punkt, som i praktiken ingalunda är betydelselös, synes dock tvekan kunna råda om icke uppräknings i åskådighetens intresse bör kompletteras. Då förslaget i 17 § stadgar att ny innehavare, ändå att han är i god tro, icke skyddas mot invändning att skuldebrevet å gäldenärens vägnar utfärdats av någon som ej var därtill behörig, utgår förslaget från att om utfärdaren visserligen var behörig att utfärda skuldebrev men i det särskilda fallet missbrukat behörigheten — exempelvis genom att såsom representant för aktiebolag utfärda skuldebrev som ej hade samband med bolagets rörelse — den som i god tro förvärvar skuldebrevet skall åtnjuta skydd. Denna förslagets innebörd, som i lagtexten är helt avhängig av vad som förstås med det i 17 § använda ordet »behörighet», synes vara av sådan vikt att den måhända bör komma till tydligare uttryck genom ett tillägg till uppräknings i 15 §.

16 §.

Justitierådet Appelberg, regeringsrådet Kellberg och justitierådet Bagge:

Den i förevarande paragraf upptagna bestämmelsen, vilken innebär att ränte- och avbetalningar som skett å eller efter avtalad tid icke behöva vara antecknade å skuldebrevet för att kunna göras gällande mot ny innehavare av det samma, är otvivelaktigt av praktiskt behov påkallad, och mot bestämmelsen i och för sig torde intet vara att invända. Fråga är emellertid om man icke, på sätt i de danska och norska förslagen skett, bör gå ett steg längre och sålunda fränkänna ny innehavares goda tro betydelse icke blott då ränta eller amortering erlagts till föregående innehavare utan även då föregående innehavaren på grund av särskilda omständigheter, som ej kunna åberopas mot ny

innehavare, icke haft rätt att utbekomma ränte- eller amorteringsbelopp som enligt skuldebrevets lydelse skulle förfallit under hans innehavartid. Innebörden av en dylik bestämmelse skulle vara att en förvärfvare av löpande skuldebrev icke bör räkna med att genom förvärvet kunna vinna rätt till annat än huvudstolen och efter förvärvet förfallande ränte- och amorteringsbelopp samt därutöver allenast sådana tidigare förfallna ränte- och amorteringsbelopp var till förre innehavaren själv haft verklig rätt. Genom ett stadgande av denna innebörd får förvärfvare av löpande skuldebrev anvisning att icke utan noggrann undersökning av överlåtarens rätt till förut förfallna ränte- och amorteringsbelopp betala mera för skuldebrevet än det skulle betingat om sådan rätt ej medföljde. Hänsyn till omsättningens krav kan icke mera i detta fall än då fråga är om redan erlagda ränte- och amorteringsbelopp återopas till stöd för att tillerkänna förvärfvarens goda tro verkan mot gäldenären. Ett fall, där betydelsen av den nu ifrågasatta ändringen särskilt framträder, är det, att ett skuldebrev, exempelvis en inteckningsrevers, av utfärdaren belånas först så lång tid efter upprättandet att någon eller några av de enligt skuldebrevets lydelse inträffande räntebetalningsterminerna infallit innan belåningen skedde, samt att skuldebrevet därefter överlåtes å ny innehavare. Den i förslaget upptagna regeln måste anses leda till att om förvärfvaren är i god tro — överlåtare har misslett honom beträffande rätten till räntebeloppen — gäldenären blir skyldig betala dessa. Att detta resultat är föga tilltalande synes svårligen kunna bestridas.

19 §.

Justitierådet Appelberg:

Under återopande av vad jag vid 14 § anförde hemställes om sådan ändring av nu förevarande paragraf, att god tro skyddas även den som erlagt betalning till innehavare av löpande skuldebrev, vilken på grund av omyndighet eller konkurs var lagligen förhindrad att själv förfoga över handlingen.

21 §.

Lagrådet:

Till stöd för den i förevarande paragrafs andra stycke upptagna undantagsbestämmelsen av innehåll att vid räntebetalning eller sådan avbetalning som enligt skuldebrevet skall ske å däri angiven tid anteckning å skuldebrevet ej må krävas, där betalningen erlägges till någon som, enligt vad skuldebrevet visar, innehaft detta, ha återopats de i 16 och 20 §§ upptäckta specialreglerna beträffande vissa amorteringar och räntebetalningar. Ifrågasätts kan huruvida nämnda regler — vilka vila på den principen att likvider som där angivas skola kunna på betryggande sätt fullgöras mot löst kvitto och således utan att skuldebrevet behöver i och för påskrift företes — böra föranleda därtill att gäldenären för de med undantagsbestämmelsen avsedda fall skall vara betagen möjligheten att, om han så önskar, få avskrivning verkställd å handlingen. Vål torde i regel för sådant fall anledning att påfordra avskriv-

ning å handlingen ej föreligga. Men situationer kunna dock tänkas, då ett krav från gäldenärens sida på skuldebrevets företeende och likvidens antecknande därå måste anses fullt befogat, t. ex. om gäldenären, ehuru han ej erhållit underrättelse om överlåtelse av skuldebrevet, likväl hyser misstanke att detsamma övergått till ny innehavare. Då härtill kommer att, med hänsyn till bestämmelserna i 16 och 20 §§, de fall i vilka gäldenären begär påskrift om verkställd räntebetalning eller amortering med sannolikhet bliva ganska sällsynta, vill lagrådet hemställa att ifrågavarande undantagsbestämmelse må utgå.

För den händelse denna hemställan ej vinner bifall, torde bestämmelsens avfattning till förtydligande av innebörden böra något jämkas.

25 §.

Lagrådet:

De här givna bestämmelserna hava, enligt paragrafens ordalydelse, tillämpning å ränte- och utdelningskuponger överhuvud taget. Av motiven synes emellertid framgå, att i själva verket ej åsyftats andra kuponger än sådana varom fråga är i de två närmast föregående paragraferna, d. v. s. räntekuponger till s. k. masspapper samt utdelningskuponger till aktiebrev, men däremot icke räntekuponger till andra skuldebrev eller utdelningskuponger som utgivas av andra slag av ekonomiska sammanslutningar än aktiebolag, t. ex. kuponger till andelsbevis i vissa ekonomiska föreningar och till kommanditlotter i vissa kommanditbolag. Då tvekan icke bör få råda om räckvidden av bestämmelser som de ifrågavarande, hemställer lagrådet att åt paragrafen gives sådan avfattning att berörda otydlighet undanröjes.

28 §.

Lagrådet:

Advokatsamfundets styrelse har i avgivet yttrande över lagberedningens utkast till lag om skuldebrev anført att det torde vara tveksamt, hur långt kvittningsrätten sträcker sig när ett enkelt skuldebrev gått genom flera händer, samt att det vore önskvärt att i lagtext eller motiv den avsedda meningen framhöles. Beredningen har emellertid funnit sig böra reglera endast frågan om kvittningsinvändningar som härflyta ur fordringar hos den ursprunglige borgenären. Med hänsyn härtill och då lagtexten ej lärer föranleda annan slutsats torde frågan om kvittningsrätt för fordran, vilken gäldenär kunnat äga hos någon som på grund av överlåtelse innehaft skuldebrevet före siste förvärvaren, få anses lämnad öppen att lösas av rättspraxis och doktrin. Lagrådet finner sig ej böra häremot framställa någon anmärkning.

31 §.

Lagrådet:

Beträffande godtrosvärv av löpande skuldebrev innebär förslaget att, för den händelse överlåtelse och besittningstagande falla isär, god tro skall föreligga ännu vid besittningstagandet. Då i fråga om enkla skuldebrev denun-

tiation ersätter besittningstagandet, torde följdriktigheten fordra att vid godtroshöfvervärd av dylika skuldebrev god tro skall förefinnas även vid denuntiationen. Formuleringen av andra punkten i första stycket ger i detta avseende icke tydligt besked; en jämkning av ordalagen synes därför böra äga rum.

Justitierådet Bagge:

Mot förslaget ståndpunkt i 22 § att i fråga om löpande fordringsbevis tradition av urkunden måste vara ett nödvändigt villkor för överlåtelserns giltighet mot borgenärerna, vare sig fråga är om omsättningsköp eller säkerhetsöverlåtelse, har lagrådet ej haft något att erinra. Ett berättigat intresse för köparen att låta skuldebrevet kortare eller längre tid kvarstanna hos säljaren torde — till skillnad mot vad fallet kan vara t. ex. vid varuköp — så sällan förekomma att några betänkligheter mot regeln ej synas föreligga från denna synpunkt, i synnerhet som det enstaka undantagsfall där ett sådant intresse förefinnes har kunnat beaktas genom stadgandet i andra stycket av 22 §.

Den princip som sålunda beträffande löpande skuldebrev uppställt vad angår överlåtelserns giltighet mot borgenärerna har i nu förevarande paragraf godkänts även beträffande enkla skuldebrev med den skiljaktighet som föranletts av att, då tradition av enkelt skuldebrev ej ansetts kunna tillerkännas någon rättsverkan i antytt avseende, denuntiation till gäldenären fått träda i stället för besittningstagandet av det löpande skuldebrevet. Lagberedningen har i motiven åberopat att en dylik denuntiation fyller det syfte som i fråga om löpande skuldebrev och lösören ligger till grund för traditionskravet: den faktiska möjligheten att förfoga över den tillgång det gäller överflyttas genom åtgärden från överlåtare till förvärvaren.

Då jag finner mig böra godtaga den sålunda föreslagna regeln sker emellertid detta, vad skyddet mot överlåtarens borgenärer beträffar, närmast från den synpunkten att genom denuntiationen — vare sig den kommer från överlåtare eller förvärvaren — överlåtelserna få en viss offentlighet och prägelse av verklighet, ej sken. Därigenom försvinner möjligheten att låta överlåtelserna vara en hemlig uppgörelse mellan överlåtare och förvärvare, avsedd att mot borgenärerna tillämpas, där så behövs, men att eljest vara utan verkan. Från denna synpunkt sett torde en denuntiation ej blott av överlåtare utan även av förvärvaren böra anses äga erforderlig verkan.

Något annorlunda ligger saken till i fråga om skälen för godtagandet av denuntiation såsom förutsättning för skydd för godtroshöfvervärd vid tvesalu. Här är det omsättningens intressen som skola tillgodoses trots en vårdlös eller oredlig överlåtelse. Även om den faktiska möjligheten att förfoga över fordringen ej kan anses i och med en denuntiation överflyttad till en senare förvärvare — överlåtare kan ju, om icke denuntiation enligt lag medför företrädesrätt för senare godtroshöfvervärd, utan vidare, så länge icke gäldenären till denne erlagt fordringsbeloppet, hos gäldenären återkalla en dylik, till förmån för en senare ogiltig överlåtelse gjord denuntiation — torde dock tillräckliga skäl föreligga för att, såsom nu föreslagits, vid tvesalu av enkelt skuldebrev godtaga denuntiation jämte ett i och för sig ogiltigt godtroshöfvervärd.

värv såsom laga fång. Anses möjligheten att överlåta enkla skuldebrev — och muntliga fordringar — erforderlig från omsättningens synpunkt, bör också tillses att den som önskar förvärva dylika fordringar icke försättes i sådan ställning att ovissheten om förvärvets giltighet betar honom intresset för detsamma. Kan han varken genom att höra sig för hos gäldenären förvissa sig om att fordringen ej tidigare överlåtits på annan eller säkra sin egen rätt genom denuntiation, torde försiktigheten bjuda honom att avstå från förvärvet i fall där han ej anser sig kunna till fullo lita på överlåtare. Kan han däremot — såsom följden torde bli av bestämmelsen i 31 § första stycket andra punkten — med skäl förutsätta att, om fordringen tidigare överlåtits till annan, denne omedelbart till sitt eget skydd underrättat gäldenären om sitt förvärv eller kan han, såsom nämnda lagrum innebär, därest en sådan förste förvärvare underlåtit att omedelbart denuntiera och därigenom betagit honom nämnda upplysningsmöjlighet, själv vidtaga erforderlig åtgärd för att, med förintande av en möjligen befintlig tidigare överlåtelse, genom denuntiation i god tro ernå ett giltigt förvärv, torde omsättningens intresse vara tillgodosett. Då tidigare förvärvare kan genom överlåtarens eller sin egen tidigare denuntiation vinna skydd för sitt förvärv, synes hans intresse ej hava obehörigen åsidosatts genom den föreslagna bestämmelsen. Någon anledning att icke låta överlåtarens denuntiation till förmån för andre förvärvaren få medföra samma verkan som dennes egen denuntiation, torde icke föreligga.

32 §.

Lagrådet:

Stadgandet i första styckets första punkt åsyftar — enligt vad motiven giva vid handen — att med presentationsklausul försedda bevis rörande tillgodohavande hos bank skola, vad angår bankens rätt att mot ny innehavare av beviset framställa invändning som grundas å bankens förhållande till tidigare innehavare, helt likställas med löpande skuldebrev, således bl. a. i samtliga de avseenden som angivas i 15 §. Med den lydelse stadgandet erhållit bliva emellertid de bestämmelser i avtalslagen, till vilka sista stycket i sistnämnda paragraf hänvisar, icke gällande beträffande dylika bankbevis. Orden »i denna lag» böra fördenskull utgå. Härjämte torde den ändring i stadgandets avfattning böra vidtagas, att ordet »borgenär» utbytes mot det i detta sammanhang riktigare uttrycket »innehavare».

Vad beträffar stadgandet i första styckets andra punkt kan anmärkas, att därav ej med tydlighet framgår att för giltigheten av överlåtelse av här avsett bankbevis mot överlåtarens borgenärer skall — liksom i fråga om löpande skuldebrev — vara avgörande allenast att beviset kommit i förvärvarens besittning och att alltså icke, såsom eljest vid enkla skuldebrev, denuntiation erfordras. Stadgandet bör därför givas annan formulering eller ock — något som måhända vore att föredraga — infogas som ett led i första punkten.

Förslaget till lag angående införande av lagen om skuldebrev.

4 §.

Lagrådet:

I sina motiv uttalar lagberedningen att enligt allmänt vedertagna grundsatser den nya lagen i vad den avviker från gällande rätt icke bör utan särskilda skäl göras tillämplig å skuldebrev som tillkommit före dess ikraftträdande. Häremot kan anmärkas att dessa grundsatser näppeligen föranleda annat än att man icke bör utom i sällsynta undantagsfall giva ny lagbestämelse tillämpning i fråga om verkan av rättshandling eller annat rättsfaktum som inträffat under äldre rätts herravälde, såvida därigenom någondera partens rättsställning skulle försämrast. Riktigt är alltså att, i den mån bestämelse i den föreslagna lagen skulle medföra att vare sig gäldenären eller den ursprungliga borgenären i ett före lagens ikraftträdande uppkommet fordringsförhållande komme i sämre ställning än äldre rätt föranleder, denna bestämelse icke bör erhålla tillämpning å det sålunda uppkomna rättsförhållandet. Den föreslagna lagen innehåller emellertid icke blott stadganden som reglera verkningarna av ett skuldebrevs utfärdande utan ock stadganden beträffande verkningarna av andra rättshandlingar med avseende å skuldebrev, såsom överlåtelse och pantsättning. Av allmänna rättsgrundsatser torde icke följa hinder att när dylik rättshandling skett efter nya lagens ikraftträdande tillämpa från äldre rätt avvikande regler beträffande verkan av denna rättshandling även om det ifrågavarande skuldebrevet utfärdats före ikraftträdandet, förutsatt att parterna i det ursprungliga rättsförhållandet ej genom tillämpningen sättas i försämrat läge. Med iakttagande av nu angivna rättsgrundsatser torde man beträffande användningen av skuldebrevslagens bestämmelser i fråga om rättshandlingar avseende äldre skuldebrev komma till väsentligen samma resultat som innehålles i 6—8 §§ promulgationslagen. Vad 5 § angår är det särskilda billighetshänsyn som tala för att, emot vad eljest bort gälla, låta i där avsedda fall nya lagen komma till användning; och i de fall som beröras i 9 § föreligga säregna förhållanden som motivera den där upptagna regeln. Att utesluta såväl 4 § som övriga positiva regler med undantag av 5 och 9 §§ och sålunda lita till tillämpningen av de allmänna rättsgrundsatserna kunde måhända sättas i fråga. Praktiska skäl tala emellertid starkt för att meddela uttryckliga bestämmelser; och lagrådet finner sig därför icke hava något att i princip invända mot de bestämmelser som upptagits i 4—9 §§.

6 §.

Justitierådet Appelberg:

Därest vad jag under 14 och 19 §§ i förslaget till skuldebrevslag hemställt vinner beaktande, synes i enlighet med de grundsatser som följts i förevarande paragraf jämväl stadgandena i förstnämnda paragrafer böra få tillämpning å äldre skuldebrev, därest det överlåtits efter den nya lagens ikraftträdande.

7 §.

Lagrådet:

Därest vad lagrådet vid 21 § förslaget till lag om skuldebrev i första hand hemställt vinner bifall, bör förevarande paragraf utgå.

8 §.

Lagrådet:

Den i 25 § förslaget till lag om skuldebrev stadgade tidsfristen av tre år från kupongs förfallodag, inom vilken kupongen kan med laga verkan åberopas, skall enligt förevarande paragraf tillämpas jämväl å kupong till äldre huvudförbindelse eller aktie, därvid emellertid skall iakttagas att, om kupongen förfallit till betalning före dagen för lagens ikraftträdande, tiden skall räknas från sistnämnda dag och ej från förfallodagen. Enligt paragrafens innehåll skall vidare, för det fall att beträffande kupong till äldre förbindelse eller aktie avtal om kortare tid än tre år träffats, det i nyssnämnda paragraf i huvudförslaget givna stadgandet om sådant avtals ogiltighet vinna tillämpning. Av beredningens motivering till hithörande stadganden framgår att lagtextens avfattning icke i någon mån beror på ett principiellt ståndpunktstagande utan helt och hållet är grundad på den omständigheten att beredningen ansett sig kunna konstatera att avtal om kortare tid än tre år icke förefinnas och därför funnit närmare övergångsbestämmelser för sådana fall överflödiga. Det synes emellertid på goda grunder kunna ifrågasättas om dylika bestämmelser böra utelämnas. Då i förslaget till lag om skuldebrev stadgas förbud mot avtal, avseende kortare tid än tre år, och ett dylikt förbud tydligen förutsätter möjligheten av sådana avtal samt, även om hittills inga avtal av detta slag träffats, de som i framtiden slutas torde kunna tillkomma lika väl före som efter lagens ikraftträdande, synes det mest foljdriktigt att i förevarande avseende anpassa promulgationslagen efter huvudförslaget. Därvid lära, i enlighet med vanliga grundsatser, de avtal som träffats före lagens ikraftträdande böra lämnas av densamma oberörda.

9 §.

Lagrådet:

Sista punkten synes böra erhålla en sådan avfattning att vad 32 § nya lagen innehåller i fråga om överlåtelse till flera kommer att gälla även beträffande där avsedda före nya lagens ikraftträdande tillkomna skuldebrev, för såvitt första överlåtelsen ägt rum efter ikraftträdandet.

10 §.

Lagrådet:

För sådana fall då skuldebrevet tillkommit före tiden för nya lagens ikraftträdande men inteckning varken förklarats vilande eller beviljats före samma tid lämnar förevarande paragraf ingen föreskrift. Följden därav blir att den förhandenvaro av två av lagen skilda men av den stora allmänheten lätt sam-

manblandade typer av in-tecknade skuldebrev, som man velat undvika, knappast kan antagas helt och hållet förebyggd. Vill man fylla denna lucka, torde detta utan större svårighet kunna ske genom en supplerande bestämmelse av den innebörden att, om in-teckning beviljats efter nya lagens ikraftträdande samt tre år förflutit från in-teckningens beviljande utan att egendomens ägare gjort anmälan som i paragrafen sägs, vad där stadgas i fråga om rätten att göra in-teckningen gällande i egendomen skall äga tillämpning.

I detta sammanhang må påpekas att förslaget under förevarande paragraf inbegriper även skuldebrev på grund av vilka tvångsin-teckning kan hava beviljats, medan 11 § i huvudförslaget lämnar desamma utanför regleringen. Denna rent formella oegentlighet torde emellertid sakna praktisk betydelse.

Förslaget till lag angående vissa utfästelser om gåva.

1 §.

Regeringsrådet Kellberg:

Enligt den uppfattning, som numera får anses förhärskande inom svenskt rättsliv, medför en utfästelse om gåva, vare sig den ägt rum muntligen eller i skriftlig handling, i allmänhet icke någon förpliktande verkan. Endast ifall utfästelsen skett i form av ett skuldebrev, anses — ehuru icke utan menings-skiljaktighet — densamma för rättsligen bindande. Lagberedningen har i förevarande lagförslag utgått från dessa grundsatser, vilka emellertid av beredningen underkastats väsentliga modifikationer i vissa hänseenden.

De synpunkter, som därvid torde hava varit för beredningen i främsta rummet avgörande, hänföra sig till angelägenheten av att endast en gåvoutfästelse, vilken otvetydigt framstår såsom allvarligt menad och noga övervägd, bör tilläggas bindande kraft. Ett kriterium på en sådan karaktär hos utfästelsen anser beredningen föreligga i utfästelsens skriftlighet, dock endast såvida denna tagit form av ett skuldebrev eller annan för ändamålet särskilt upprättad handling (urkund) och handlingen blivit till gåvotagaren överlämnad. En muntlig utfästelse om gåva finner beredningen däremot i regel ej kunna antagas vara av samma beskaffenhet. Allenast för en särskild kategori av sådana gåvoutfästelser — nämligen dem som tillkommit under omständigheter vilka utmärka att utfästelserna varit avsedda att komma till allmänna kännedom — har beredningen föreslagit samma verkan som, på sätt nyss är sagt, ansetts böra följa av skriftliga utfästelser.

Den ståndpunkt lagberedningen sålunda, med avvikelse från vad för närvarande får anses gälla enligt svensk rättsuppfattning, i fråga om muntliga gåvoutfästelser intagit finner jag mig icke kunna biträda. Väl må det vara sant att en viljeförklaring som tillkommit under omständigheter av nyss angiven art i allmänhet får anses grunda sig å ett moget övervägande hos den från vilken förklaringen utgått. Men detsamma kan otvivelaktigt i många fall vara förhållandet i fråga om en gåvoutfästelse tillkommen under andra omständigheter. Man tänke sig exempelvis ett i en trängre krets, vid en familjesammankomst

eller dylikt, högtidligen avgivet löfte att understödja en behövande släkting eller en med uttryckliga ord i brev eller i särskilt tillkallade vittnens närvaro åtagen förbindelse att bekosta en anhörigs studier. Det torde — särskilt med lagberedningens utgångspunkter — knappast kunna försvaras att sålunda i det avseende varom här är fråga likvärdiga utfästelser än tilläggas bindande verkan än åter fränkännas varje som helst rättskraft. Med hänsyn härtill och då det å andra sidan, såsom beredningen framhållit, svårigen låter sig göra att på ett tillfredsställande sätt utsöndra alla tänkbara grupper av hithörande fall, synes riktigast att utesluta det i förevarande paragrafs första stycke i andra hand upptagna fallet då gåvoutfästelse skall anses gälla. Ett ytterligare skäl härför finner jag ligga i den i viss mån obestämda innebörden av stadgandet i denna del, varav tvivelsutan skulle kunna föränledas villrådighet och osäkerhet i rättstillämpningen.

Om i enlighet härmed stadgandet inskränkes att avse allenast det fall, att utfästelsen gjorts i skuldebrev eller annan urkund som blivit till gåvotagaren överlämnad, kommer för giltigheten av en gåvoutfästelse alltid att fordras skriftlig form. Häremot synes principiellt icke vara något att erinra; tvärtom måste det med hänsyn till en dylik utfästelses natur ligga nära till hands att fordran på viss bestämd form för densamma upprätthållas. Ej heller ur praktisk synpunkt torde en sådan formföreskrift kunna väcka betänklighet. Redan nu lär det, vad vårt land beträffar, stå tämligen klart för menige man att ett löfte om gåva som icke fixerats i skrift saknar rättslig giltighet. Förvisso kan man räkna med att en lagbestämmelse, varigenom denna princip fastslås, snabbt kommer att så ingå i allmänna medvetandet att iakttagandet därav, när verklig gåvoavsikt föreligger, icke underlåtes.

Justitieråden Appelberg och Bagge:

Då beredningen bland giltiga gåvoutfästelser upptagit utom vissa skriftliga sådana jämväl andra utfästelser vilka tillkommit under omständigheter som utmärka att givarens avsikt varit att utfästelsen skulle komma till allmänna kännedom, har beredningen tillkännagivit, att sistnämnda gränsdragning, ehuru den lämnar utanför de giltiga utfästelsernas krets åtskilliga utfästelser som rationellt sett borde höra dit, likväl valts såsom en till synes möjlig utväg ur de svårigheter som eljest yppat sig att finna en för allmänhet och domstolar tillräckligt vägledande gränsbestämning. Det kan dock sättas i fråga om den föreslagna gränsdragningen verkligen fyller de sålunda ställda anspråken. Fall kunna säkerligen tänkas — och sannolikt skulle de bli ganska talrika — då förslagets ståndpunkt komme att föränleda betydande svårigheter vid tillämpningen. Frågan huruvida en utfästelse, som avgivits i närvaro av en person eller ett ringa antal personer, är avsedd att komma till allmänna kännedom kan icke sällan te sig synnerligen tvivelaktig. Ur denna synpunkt synes en begränsning som för giltighet kräver den oftast mera lätt påvisbara avsikten att utfästelsen skall komma till allmänhetens kännedom och icke endast till en relativt allmän kännedom, vara att föredraga, även om därigenom, till följd av begränsningens snävare karaktär, området för

de giltiga utfästelserna i en i och för sig icke önskvärd grad än mera beskäres.

2 §.

Lagrådet:

Visserligen framgår av 1 § att överlämnande till gånvotagare av skuldebrev, vari givaren utfäster sig att betala visst penningbelopp, icke innebär fullbordad gånva samt av 2 § att gånvan ej skall gälla såsom fullbordad med mindre penningarna kommit i gånvotagarens besittning; och måste härav slutas att stadgandet i 3 § att vid bortgivande av löpande skuldebrev gånvan skall gälla såsom fullbordad då gånvotagaren fått handlingen i sin besittning icke har avseende å skuldebrev som utfärdats i gånvosyfte, utan att i detta fall gånvas fullbordan behandlas i 2 §. Det synes dock lagrådet som om avgränsningen på denna punkt mellan 1 och 2 §§, å ena, samt 3 §, å andra sidan, borde tydligare framträda i lagtexten.

Lagberedningen har i motiven erinrat att lagförslaget lämnar rum för ett fullföljande av den praxis i fråga om innebörden av traditionskravet som, enligt vad beredningen anført, i fråga om gånva utbildat sig vid domstolarna i fall där bank för gånvotagarens räkning mottager den i gånvosyfte överlämnade egendomen utan särskilt bemyndigande från denne. De av beredningen åberopade rättsfallen torde utvisa, att i förevarande hänseende samma regler tillämpats vare sig överlämnade medel inbetalts kontant och direkt tillgodoförts gånvotagaren eller givaren låtit å gånvotagaren överföra medel som givaren hade inestående i banken. En nödvändig förutsättning har ansetts vara att givaren icke förbehållit sig rätt att förfoga över medlen. Den omständigheten att givaren behållit utfärdad motbok eller depositionsbevis har icke ansetts innefatta dylikt förbehåll, förutsatt att boken eller beviset ställts till gånvotagaren eller en till givaren utställd sådan handling av banken försetts med anteckning om överlåtelsen å gånvotagaren.

Även om den teoretiska konstruktion som må ha legat till grund för avgörandena i praxis kan vara till sin riktighet omtvistlig, torde dock de resultat, vartill praxis kommit på det begränsade område varom här är fråga — överlämnande i gånvosyfte av löseendom, varom i lagförslaget förmåles, till bank att mottagas för annans räkning — i stort sett böra godtagas. Då nu emellertid i lag skola införas positiva regler om gånva och gånvas fullbordande, synes lämpligt att icke enbart lita till praxis utan i lagförslaget — förslagsvis efter 3 § — giva uttryckligt stadgande rörande denna praktiskt viktiga fråga, så mycket hellre som därigenom de grundlinjer som böra följas komma att framstå klarare än måhända eljest bleve fallet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om arvsavtal.

Regeringsrådet Kellberg samt justitieråden Geijer och Bagge:

Enligt beredningens motivering är det icke avsett att en utfästelse om gåva skall undgå att bedömas jämlikt testamentsreglerna endast av den anledningen att densamma i någon obetydlig omfattning har avseende å annat än givarens kvarlåtenskap. Detta synes böra komma till uttryck även i lagtexten.

Förslaget till lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man.

Lagrådet:

Kungl. förklaringen den 24 maj 1872 likställer icke i allo utan allenast i ett hänseende, nämligen i fråga om rätten att ur visst gods erhålla betalning med förmånsrätt, det fall att pantupplåtelse sker i gods som innehaves av tredje man med det fall att någon har lös pant i händer. Den gör sålunda, naturligt nog, icke vårdnadsreglerna i 10 kap. handelsbalken utan vidare tillämpliga på det förstnämnda fallet. Det åtagande från tredje mannens sida att tillhandahålla panthavaren godset eller dess värde, som enligt förklaringen utgör en förutsättning för panträttens konstituerande, medför emellertid vissa rättsverkningar ägnade att säkerställa panthavaren i hans rätt, och genom själva åtagandet klargöras i viss mån tredje mannens skyldigheter. Åtagandet förpliktar uppenbarligen till att icke utlämna godset till pantsättaren. Hur länge denna skyldighet består, beror i första hand av det avtal, varigenom åtagandet sker och vid vars avslutande tredje mannen ju måste taga hänsyn jämväl till vad pantsättarens rätt kräver. Är ingen tid utsatt, lär det böra antagas att skyldigheten består till dess godset eller dess värde lämnats panthavaren eller det skuldförhållande varå panträtten har avseende blivit på ett eller annat sätt avvecklat. Av tredje mannens åtagande torde också enligt allmänna rättsgrundsatser för honom följa viss vårdnadsplikt med avseende å godset.

Med förslaget lär icke avses att göra någon sådan ändring i vad 1872 års förklaring stadgar att de legala reglerna om handpant skulle undantagslöst tillämpas vid pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man. En mera försiktig avfattning vore måhända ur tydlighetens synpunkt att förorda.

Den sakliga skillnaden mellan förklaringen och förslaget ligger däri att något tredje mannens åtagande i förhållande till panthavaren icke uppställas såsom villkor för panträtten utan att det skall vara tillfyllest att tredje mannen blivit av pantsättaren eller panthavaren underrättad om panträttsutfästelsen. Gällde det endast att giva en lämplig regel för panträttens uppkomst, vore knappast något att invända mot en dylik anordning. Vid pantsättning

är det emellertid också oundgängligt att ett fortvarande besittningsförhållande säkerställes, som uppbär panträtten och tryggar dess effektivitet. Härutinnan är det ingalunda lika klart att förslaget tillgodoser befogade anspråk. Väl ligger redan i utsägandet att en panträtt uppkommit en anvisning att tredje mannen icke må utlämna den pantsatta lösegendomen till ägaren. Men någon längre gående slutsats kan knappast omedelbart dragas av den föreslagna lagtexten. Man kan icke rimligen genom densamma anse fastslagen skyldighet för tredje mannen att, i den mån det ej åligger honom av annan anledning, på grund av panträttsförhållandet förvara och vårda panten. Det följer icke heller utan vidare av panträtten i och för sig att panten skall kunna av tredje mannen överlämnas till panthavaren såsom en vanlig handpant. Den åsyftade betalnings- och förmånsrätten kan nämligen, vid exekution, göras gällande därförutan; och fall kunna uppenbarligen tänkas då det är kontrahenternas avsikt att panthavaren aldrig själv skall få panten i handom utan blott åtnjuta säkerhet för att därutur undfå betalning med förmånsrätt. Man är dock måhända berättigad förutsätta att i dylika fall det genom avtal fullt ut sörjes för pantens förvaring genom tredje man. Har så ej skett, torde häri i själva verket få anses ligga att, när tredje mannen tilläventyrs icke längre är skyldig att förvara panten, den skall få överlämnas till panthavaren. Ifrågasättas kan dock om icke lagens ståndpunkt i nu berörda avseenden bör angivas närmare än i förslaget skett.

Även om förslaget antages äga den innebörd som ovan antytts, är det påtagligt att detsamma, utan stöd av något tredje mannens eget åtagande, tvingar honom in i ett rättsläge, som ställer vissa krav på ett omdömesgillt förfarande från hans sida och som, därest han icke handlar med tillbörlig omsikt, möjligen kan ådraga honom ersättningsskyldighet. Han måste i första hand bilda sig en uppfattning huruvida en giltig panträttsutfästelse kommit till stånd. Vidare måste han för sig klargöra dess innebörd med avseende å panträttens varaktighet och förutsättningarna för dess upphörande. Det synes under sådana förhållanden böra övervägas om det är rimligt och erforderligt att ålägga honom skyldighet att taga hänsyn till annat än en av pantsättaren till honom riktad uttrycklig viljeförklaring. En enkel underrättelse från panthavarens sida kan knappast för varje fall anses tillfyllest; och även om en sådan underrättelse åtföljes av bevis, kan prövningen därav mången gång te sig vanskelig och besvärande. På nu anförda grunder vill lagrådet förorda sådan ändring att denuntiationen alltid skall utgå från pantsättaren.

Förslaget till lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag.

Justitierådet Appelberg:

Därest vad jag under 14 § i förslaget till skuldebrevslag hemställt föranleder ändring i detsamma, synes enahanda ändring böra vidtagas i förevarande förslag.

**Förslaget till lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257)
om försäkringsrörelse.**

Justitierådet Appelberg:

Därest vad jag under 14 § i förslaget till skuldebrevslag hemställt förändrer ändring i detsamma, synes enahanda ändring böra vidtagas i förevarande förslag.

**Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni
1911 (nr 74) om bankrörelse.**

Justitierådet Appelberg:

Därest vad jag under 14 § i förslaget till skuldebrevslag hemställt förändrer ändring i detsamma, synes enahanda ändring böra vidtagas i 22 a § av förevarande förslag.

Övriga lagförslag

lämnades av lagrådet utan anmärkning.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 december 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikations- och finansdepartementen anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter:

»Sedan lagrådet den 5 september 1935 avgivit utlåtande över till lagrådet den 3 maj 1935 remitterade, av lagberedningen utarbetade förslag till lag om skuldebrev samt vissa andra lagar, bland dem lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling, hava generalpoststyrelsen, sparbanksinspektionen och Svenska sparbanksföreningen ingivit framställningar om vissa ändringar i sistnämnda lagförslag.

I anledning av dessa framställningar har inom justitiedepartementet samma förslag ansetts böra omarbetas på sådant sätt att det förenklade dödningsförfarande, som enligt 12 § i förslaget kan komma till stånd när motbokshavarens tillgodohavande ej överstiger 2,000 kronor, skall kunna äga rum även då tillgodohavandet överstiger nämnda belopp men håller sig inom ett maximum av 5,000 kronor. Då enligt postsparbanksförordningen tillgodohavande å postsparbanksbok i regel ej må överstiga sistnämnda belopp, torde tillräcklig anledning ej vidare föreligga att överflytta de dödningsbestämmelser som för närvarande finnas i postsparbanksförordningen till mortifikationslagen. I stället för att, såsom enligt lagberedningens förslag skulle bliva fallet, 1 § sista stycket av denna lag skulle helt utgå, föreslås alltså nu att stadgandet i berörda stycke bibehålles i vad avser postsparbanksböcker, i följd varav den av lagberedningen ifrågasatta ändringen i postsparbanksförordningen förfaller.»

Föredraganden hemställer, att lagrådets utlåtande över det sålunda omarbetade förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Allan Nordenstam.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget i samma ämne, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 7 januari 1936.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 20 december 1935, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen i justitiedepartementet Carl Romberg.

Lagrådet yttrade:

Med hänsyn till den ökade användbarhet såsom överlåtelse- och belåningsobjekt som motböcker kunna antagas få på grund av bestämmelserna i 32 § av den föreslagna lagen om skuldebrev kunna i viss mån betänkligheter göras gällande mot att i den utsträckning som det nu remitterade förslaget innebär medgiva tillämpning av ett förenklat dödningsförfarande. Lagrådet anser sig emellertid sakna tillräckliga skäl att avstyrka förslaget.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för kommunikationsdepartementet, finansdepartementet och handelsdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet statsrådet Schlyter *dels* lagrådets den 5 september 1935 avgivna utlåtande över de den 3 maj 1935 till lagrådet remitterade förslagen till

- 1) lag om skuldebrev;
- 2) lag angående införande av lagen om skuldebrev;
- 3) lag angående vissa utfästelser om gåva;
- 4) lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279) om arv;
- 6) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107) om arvsavtal;
- 7) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken;
- 8) lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man;
- 9) lag om ändrad lydelse av 75 § utskökningslagen;
- 10) lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag;
- 11) lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag;
- 12) lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse;
- 13) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;
- 14) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;
- 15) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling; samt

16) lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer;

dels ock lagrådets den 7 januari 1936 avgivna utlåtande över det den 20 december 1935 till lagrådet remitterade förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling.

Föredraganden anför:

»Den svenska lagstiftningen innehåller beträffande skuldebrev endast ett fåtal bestämmelser, av vilka de viktigaste återfinnas i 10 § förordningen om nya utsökningslagens införande och i avtalslagen. I huvudsak är man på detta område hänvisad till den ledning som kan hämtas från rättsvetenskap och praxis.

Sådan skuldebrevsrätten utvecklat sig här i landet skiljer den sig i betydelsefulla hänseenden från de regler som utbildat sig i våra nordiska grannländer. Detta gäller såväl beträffande avgränsningen av de båda huvudgrupperna av skuldebrev, de löpande och de icke-löpande, som i fråga om de rättsverkningar som äro förknippade med de olika slagen av skuldebrev.

Önskvärdheten av fullständiga och för de nordiska länderna gemensamma skuldebrevsregler kom till uttryck redan år 1909, då frågan om en reform av skuldebrevsrätten upptogs på programmet för ett gemensamt skandinaviskt lagstiftningsarbete. Sedan åtskilliga andra omfattande lagstiftningsuppgifter slutförts, upptogs denna fråga under hösten 1932 till behandling av lagberedningen under samarbete med kommitterade för Danmark, Finland och Norge. Detta samarbete, som för Sveriges vidkommande utmynnade i de av lagberedningen den 2 maj 1935 till Kungl. Maj:t avlämnade lagförslagen, ledde till uppställandet av i huvudsak enhetliga regler om skuldebrev.

Under lagarbetets fortgång hava utlåtanden avgivits av överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus och Stockholms län, överexekutor i Göteborgs stad, bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen, Sveriges allmänna hypoteksbank, Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Sveriges advokatsamfund, Svenska bankföreningen, Svenska försäkringsföreningens sakkunnigenämnd, Sveriges industriförbund och Svenska sparbanksföreningen.

Beredningen har därjämte samrått med särskilt tillkallade sakkunniga, nämligen häradshövdingen C. E. Arhusiander, verkställande direktören i Svenska bankföreningen f. d. häradshövdingen K. Dahlberg, advokaten A. Hemming-Sjöberg, bankdirektören G. W. Söderberg, direktören G. Åkerlindh och bankombudsmannen A. Åström.

Beträffande särskilda frågor har beredningen under åren 1933 och 1934 jämväl överlagt med den dåvarande aktiebolagskommittén och sjölagstiftningskommittén samt med förste deputeraden i riksbanken I. Rooth och representeranter för riksgäldskontoret.

I fråga om förslagens innehåll må i korthet framhållas följande huvudpunkter.

Liksom den gällande rätten skiljer förslaget till *lag om skuldebrev* mellan löpande och icke-löpande skuldebrev. De sistnämnda benämnas i förslaget enkla skuldebrev.

Förslagets första kapitel innehåller vissa för de löpande och de enkla skuldebrevens gemensamma bestämmelser. I huvudsak innebära dessa allenast ett återgivande av vad för närvarande får anses vara gällande rätt. Bland viktigare nyheter märkas främst de bestämmelser som upptagits i 2 § angående det fall att flere gemensamt utfärdat ett skuldebrev. Enligt gällande rätt svara dylika samgäldenärer för gälden allenast efter huvudtalet, såframt de ej särskilt åtagit sig solidarisk ansvarighet. Enligt förslaget åter blir deras ansvarighet solidarisk, där ej delning av ansvarigheten kan anses förbehållen. För den händelse en av samgäldenärerna infriat hela skulden, äger han enligt gällande rätt att av envar av medgäldenärerna omedelbart uttaga såväl dennes del som övriga medgäldenärers andelar, varemot han enligt förslaget, bortsett från vissa särskilt angivna undantagsfall, måste i första hand nöja sig med att hos envar av sina medgäldenärer uttaga vad å denne belöper av gälden.

I samband med den lagändring uppställandet av solidaritetsgrundsatsen på skuldebrevsområdet åsyftar har ändring föreslagits jämväl i vissa särskilda lagar vilka föreskriva eller förutsätta delad ansvarighet i kontraktsförhållanden. I denna del hänvisas till förslagen till *lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken*, *lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 om handelsbolag och enkla bolag* samt *lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer* ävensom till 3 § förslaget till *lag angående införande av lagen om skuldebrev*.

Förslaget till *skuldebrevslag* behandlar i 2 kap. de löpande skuldebrev. Till denna grupp hänföras, i överensstämmelse med gällande rätt, främst sådana skuldebrev som äro ställda till innehavaren eller av vilka ej framgår till vem betalning skall ske (innehavareskuldebrev) och sådana skuldebrev som äro ställda till viss man eller order (orderskuldebrev). Därjämte behandlas emellertid i förslaget såsom löpande sådana till viss man ställda skuldebrev som av utfärdaren försetts med inteckningsmedgivande, förutsatt att skuldebrevet ej innehåller förbehåll att det icke skall vara löpande (11 §). I samband härmed har i 10 § av den föreslagna promulgationslagen upptagits en specialbestämmelse, som i viss utsträckning förlänar egenskap av löpande handling åt äldre inteckningar som äro ställda till viss man.

Enligt gällande rätt äro innehavareskuldebrev och orderskuldebrev helt likställda: den som har skuldebrevet i händer är genom själva innehavet legitimerad att göra fordringsrätten gällande, evad skuldebrevet är ställt till innehavaren eller till viss man eller order. Enligt förslaget åter måste innehavaren av ett orderskuldebrev legitimera sig genom handlingens innehåll eller genom en till honom fortgående följd av skriftliga överlåtelse (13 §). Den som i god tro förvärvar ett orderskuldebrev från den formellt legitimerade innehavaren eller till denne erlägger betalning skyddas, även om det skulle visa

sig att den åberopade legitimationen grundat sig på en falsk eller eljest ogiltig överlåtelse (14 och 19 §§).

För den händelse ett löpande skuldebrev, vars kapital eller ränta helt eller delvis guldits, kommer i en godtroende förvärvares hand, kan enligt gällande rätt betalningsinvändningen ej göras gällande mot denne. Gälldenären måste följaktligen, för att trygga sig, tillse att skuldebrevet genom avskrivning av guldna belopp försättes i sådant skick att vid framtida överlåtelse förvärvaren omedelbart får kännedom om betalningen. Från denna regel, som jämväl kommit till uttryck i förslagets 15 §, uppställs i 16 § ett undantag såvitt angår vissa räntebetalningar och amorteringar. Där fråga är om ränta som förfallit till betalning innan skuldebrevet överläts, skall enligt förslaget utfärdaren äga göra räntebetalningen gällande mot nye innehavaren, även om denne vid sitt förvärv saknat kännedom om betalningen. Motsvarande regel skall gälla i fråga om sådana amorteringar som verkställas enligt en i skuldebrevet utsatt amorteringsplan. Genom dessa bestämmelser vinnes den praktiska fördelen att gälldenären vid räntebetalning och amortering icke behöver underkasta sig besväret att konstatera betalningens antecknande på skuldebrevet utan kan nöja sig med ett löst kvitto. Med 16 § sammanhänger dels 20 §, som sätter gälldenären i stånd att med befriande verkan erlægga ränta och amortering till den siste av honom kände innehavaren av skuldebrevet utan att behöva förvissa sig om att denne fortfarande innehar handlingen, dels 21 §, som i viss utsträckning ålägger gälldenären att nöja sig med löst kvitto när ränta eller amortering erlägges.

Bland bestämmelserna i 2 kap. får i detta sammanhang ytterligare framhållas den i 22 §, som fastslår att överlåtelse av löpande skuldebrev i regel ej blir gällande mot överlåtarens borgenärer med mindre handlingen kommit i förvärvarens besittning.

Förslagets 3 kap. innehåller särskilda bestämmelser angående enkla skuldebrev. Bland annat uppställs i 31 § den grundsatsen att överlåtelse av enkelt skuldebrev, bortsett från visst undantagsfall, blir gällande mot överlåtarens borgenärer allenast under förutsättning att gälldenären om överlåtelsen under rättats av överlåtarens eller förvärvarens.

Vad 22 och 31 §§ innehålla angående överlåtelses verkan mot borgenärerna skall jämlikt 10 § äga tillämpning även i fråga om pantsättning. För giltig pantsättning av skuldebrev fordras alltså tradition, om skuldebrevet är löpande, och underrättelse till gälldenären, om skuldebrevet är enkelt.

I sammanhang med de bestämmelser som sålunda föreslagits beträffande pantsättning av skuldebrev har jämväl till behandling upptagits en för skuldebrev och andra pantobjekt gemensam specialfråga, nämligen den om förutsättningarna för en giltig pantsättning, då det som skall pantsättas innehaves av tredje man. Enligt förklaringen den 24 maj 1872 av 17 kap. 3 § handelsbalken skall frågan om någons rätt att såsom panthavare njuta förmånsrätt i gods som innehaves av tredje man vara beroende av att denne förbundit sig att tillhandahålla panthavaren godset eller dess värde. Denna förklaring föreslås ersatt av en lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man, vilken

går ut på att giltig pantsättning kommer till stånd därigenom att den som innehar godset underrättas om pantutfästelsen av ägaren eller panthavaren.

I *skuldebrevslagens* 4 kap. behandlas vissa mellanformer mellan löpande och enkla skuldebrev. Främst är här fråga om depositionsbevis och motböcker utfärdade av affärsbanker och sparbanker. Dessa följa reglerna om enkla skuldebrev bland annat därutinnan att ett förkommet bankbevis kan av ägaren återfordras även av den som i god tro fått beviset i händer, och att banken ej kan mot rätte borgenären återropa betalning, som i god tro erlagts till obehörig person. Däremot skola bankbevisen enligt 32 § i vissa andra avseenden följa reglerna om löpande skuldebrev, nämligen i fråga om förvärvares skydd mot invändningar från utfärdarens sida, om överlåtelses verkan mot överlåtarens borgenärer och om verkan av dubbel överlåtelse. En förutsättning härför är emellertid, där fråga är om andra bankbevis än motböcker, att beviset innehåller förbehåll enligt vilket medlen ej må uttagas utan att beviset återställes eller förses med påskrift.

Jämväl beträffande s. k. förlagsbevis hava bestämmelser upptagits i 32 §.

I 33 § har föreslagits en bestämmelse angående verkan av förbehåll varigenom utfärdaren av ett bankbevis eller annat enkelt skuldebrev fritager sig från vidare betalningsskyldighet för den händelse det skulle visa sig att betalning erlagts till obehörig innehavare. Sådant förbehåll skall ej få återopas, där gäldenären åsidosatt skälig aktsamhet vid prövning huruvida innehavaren var den till vilken skuldebrevet var ställt eller dennes rättsinnehavare, eller ägde å rätte borgenärens vägnar uppbära betalningen.

I sparbankernas motböcker skall enligt förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 om sparbanker* över huvud ej få intagas förbehåll som skulle medföra att betalning till annan än rätt innehavare kunde av sparbanken återopas.

Förslaget till skuldebrevslag avser såväl skuldebrev vilka utfärdats mot vederlag som skuldebrev vilka utfärdats i gåvosyfte. Såvitt angår de sistnämnda, vilka till sin natur äro skriftliga löften om gåva av penningar, kompletteras lagförslaget av bestämmelserna i förslaget till *lag angående vissa utfästelser om gåva*.

Sistnämnda lagförslag, som tillkommit under samarbete med Finland, avser att lösa vissa av de problem som lett till uppställandet av den i Sverige och Finland ofta uttalade satsen att löfte om gåva ej är bindande.

Förslaget avser, förutom i skuldebrevsform gjorda utfästelser om gåva av penningar, jämväl gåvoutfästelser som avgivits i annan form eller avse annat än penningar, nämligen lösören, värdepapper eller muntliga fordringar.

Beträffande förutsättningarna för gåvoutfästelsens giltighet uppställas olika regler, allteftersom fråga är om utfästelsens bindande kraft i förhållande till givaren eller i förhållande till dennes borgenärer. För givaren skall utfästelsen vara bindande, där den gjorts i skuldebrev eller annan urkund eller omständigheterna vid dess tillkomst utmärka att den varit avsedd att komma till allmänna kännedom. I förhållande till borgenärerna åter skall utfästelsen, även om den kommit till stånd på nyss angivet sätt, vara utan verkan så länge

gåvan ej fullbordats. En muntlig utfästelse som avgivits utan publicitets-syfte skall, liksom hitintills, sakna verkan även i förhållande till den som avgivit utfästelsen.

En gåvoutfästelse, som eljest skulle varit för givaren bindande, skall kunna återkallas eller minskas om, efter det gåvan blivit utfäst men innan den fullbordats, givarens förmögenhetsvillkor blivit så försämrade att, i betraktande jämväl av gåvotagarens villkor, gåvans fullbordande skulle vara uppenbart obilligt.

Beträffande gåvor som skola utgå vid givarens död har en specialbestäm-melse upptagits i förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 om arvsavtal*.

Särskilda bestämmelser till skydd för bröstarvinges laglott och efterlevande makes giftorätt mot obehöriga gåvotransaktioner hava influtit i förslagen till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 om arv och lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken*.

De omsättningsintressen som påkalla att den som i god tro förvärvat ett löpande skuldebrev från obehörig person skall skyddas mot vindikation göra sig gällande även då fråga är om aktiebrev. Enligt gällande rätt är emellertid, särskilt när det gäller till viss man ställda aktier, omtvistat, i vad mån god-trosskydd förefinnes. Förslaget till *lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 om aktiebolag* innebär, att i vindikationshänseende samma regler skola tillämpas å aktier som å löpande skuldebrev, varvid innehavareaktier likställas med innehavareskuldebrev och namnaktier likställas med orderskuldebrev. Godtroende innehavare skall alltså skyddas, om han förvärvat aktien av någon som haft handlingen i besittning och, för den händelse fråga är om en namnaktie, varit formellt legitimerad genom handlingens innehåll eller genom en till honom fortgående följd av skriftliga överlåtelse. Beträffande försäkringsaktier och bankaktier hava motsvarande bestämmelser upptagits i förslagen till *lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 om försäkrings-rörelse* och *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse*.

I anslutning till de bestämmelser om bankernas motböcker, som finnas upptagna i 32 § av förslaget till lag om skuldebrev, hava jämväl föreslagits ändrade bestämmelser angående dödande av motbok. Det av lagberedningen i detta syfte upprättade förslaget till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 om dödande av förkommen handling* har sedermera — efter det lagrådet däröver hörts — i anledning av inkomna framställningar undergått vissa jämkningar, varefter lagrådets utlåtande inhämtats över det omarbetade förslaget. Enligt detta skola de bestämmelser om ett förenklat mortifikationsförfarande, som banklagen och sparbankslagen innehålla, överflyttas till mortifikationslagen och begränsas att gälla allenast sådana motböcker som avse ett tillgodohavande ej överstigande 5,000 kronor. Avser motboken större belopp, skall den av mortifikationslagen för andra fall anvisade strängare proceduren vinna tillämpning. Postsparbanksböcker skola, liksom nu, vara undantagna från mortifikationslagens bestämmelser.»

Härefter redogör departementschefen för innehållet av lagrådets utlåtanden och anför vidare:

»Lagrådet har icke funnit anledning till erinran mot den föreslagna lagstiftningens allmänna grunder. Däremot hava av lagrådet eller dess särskilda ledamöter framställts vissa anmärkningar rörande detaljer i förslagen och avfattningen av vissa av de föreslagna bestämmelserna. I huvudsak avse dessa erinringar frågor som äro av betydelse allenast för de svenska och finska texterna. För att åstadkomma samförstånd beträffande de åtgärder till vilka erinringarna kunna föranleda, hava överläggningar ägt rum mellan en av lagberedningens ledamöter och den finske representanten vid förevarande nordiska lagstiftningsarbete, varjämte skriftväxling ägt rum med de danska och norska kommittéerna. Därvid har det visat sig att den finske representanten i huvudsak kunnat ansluta sig till en på grundval av lagrådets anmärkningar företagen överarbetning av texterna, och att i vissa punkter ett närmande till de danska och norska texterna kunnat ske.

Vid förslagens överarbetning hava de flesta av lagrådets anmärkningar blivit iakttagna. Under åberopande i denna del av de inom lagrådet anförda grunder, torde nu huvudsakligen böra angivas de skäl som föranlett att vissa av lagrådets erinringar ansetts icke böra föranleda någon ändring i de föreslagna bestämmelserna. Nämnas bör jämväl att, utöver de i lagrådets utlåtande ifrågasatta ändringarna, vidtagits vissa smärre redaktionella jämkningar för vilka närmare redogörelse icke torde behöva lämnas.

Vad först beträffar förslaget till *lag om skuldebrev* har, i fråga om avfattningen av 1 §, lagrådet påyrkat en närmare anslutning till de danska och norska förslagen, vilka ej särskilt uttala att den som utfärdar ett skuldebrev skall svara för sin förskrivning. Med hänsyn till det ganska utbredda bruket av valutaklausuler i skuldebrev ('valuta bekommen' e. d.) torde det emellertid icke vara ur vägen att i en paragraf, vilken, såsom den förevarande, behandlar frågan om den inverkan skuldebrevet röner av det bakomliggande rättsförhållandet, antyda att förskrivningen är förbindande såsom sådan och alltså oavsett huruvida det bakomliggande rättsförhållandet kommit till uttryck i en särskild klausul eller icke. För övrigt synes det lämpligt och med god svensk lagstil överensstämmande att låta en lag om skuldebrev inledas med en allmän sats av den föreslagna lydelsen. Paragrafens avfattning har därför lämnats oförändrad.

Angående avfattningen av 6 § första stycket, som handlar om uppskovsränta i vissa fall, har lagrådet ansett att däri bör komma till uttryck dels att stadgandet här gäller det fall att utfästelsen av ränta endast avser tiden till förfallodagen och dels att stadgandet icke är tillämpligt om det beror av borgenären att betalning ej blir behörigen erlagd. I förstnämnda hänseende har jag icke funnit nödigt att vidtaga någon ändring av förslagets avfattning; utan särskilt stöd i texten torde det nämligen vara tydligt att bestämmelsen icke avser att förhindra avvikande överenskommelser om uppskovsränta. I övrigt

synes anmärkningen kunna tillgodoses på det sätt, att stadgandet erhåller en lydelse, enligt vilken det blir tillämpligt allenast där betalningstiden försittes.

Tredje stycket av 6 § upptager en regel om ersättningsskyldighet, där borgenären av dröjsmål med betalningen haft särskild skada, vilken ej skall anses ersatt genom räntan. Förslagets huvudsakliga ståndpunkt i detta för närvarande starkt omtvistade spörsmål har godtagits av lagrådet. Emellertid har lagrådet ifrågasatt om icke de förutsättningar för skadeståndsskyldighet vilka i förslaget för ett särskilt hithörande fall angivas i 7 § andra stycket sista punkten borde införas i den nu ifrågavarande allmänna bestämmelsen, var till därefter skulle i 7 § göras en hänvisning. Tillräckliga skäl torde dock icke föreligga för den ifrågasatta redaktionella ändringen. Vad angår det fall att dröjsmålet beror av borgenären, läser av en jämförelse med 6 § första stycket i dess nu föreslagna ändrade avfattning med tillräcklig tydlighet framgå, att gäldenären skall vara fri från ersättningsskyldighet. De övriga i berörda del av 7 § upptagna omständigheterna, vissa fall av s. k. force majeure, förekomma jämförelsevis ofta i fråga om de betalningar i internationella förhållanden, som avses i 7 §, men äro däremot praktiskt taget utan betydelse i inhemska förhållanden — åtminstone om man bortser från sådana utomordentliga situationer som lära bliva föremål för särskild undantagslagstiftning, angående moratorium o. dyl. Ett uppmärksammande just av dessa sällsynta fall i 6 § skulle skymma blicken för vissa andra allmänna skadeståndsbetingelser av större vikt, t. ex. om skadans beskaffenhet att kunna förutses av gäldenären, vilka ej lämpligen kunnat i detta sammanhang upptagas till särskild reglering.

Två ledamöter av lagrådet hava påyrkat en saklig ändring i 6 § tredje stycket; enligt deras mening borde stadgandet medgiva ersättning för all skada vilken icke täckes av räntan. Till skillnad från lagberedningen anse alltså dessa ledamöter att ersättning bör utgå även för förlust, som för borgenären uppkommit genom att han nödgats upplåna medel till högre räntesats än den enligt lag eller avtal utgående uppskovsräntan. Även om, åtminstone beträffande några undantagsfall som inom lagrådet exemplifierats, vissa billighetsskäl kunna åberopas till stöd för den påyrkade ändringen, torde dock för det övervägande antalet fall en avgörande vikt tillkomma de praktiska hänsyn som av lagberedningen åberopats till stöd för förslagets ståndpunkt. Denna, som lämnats utan anmärkning av två av lagrådets ledamöter, har därför bibehållits.

Lagrådet har — under uttalande av att den i 8 § upptagna bestämmelsen innebure upptagande i vår obligationsrätt av en allmän princip om frihet för domstolarna att åsidosätta villkor vilkas tillämpning i det särskilda fallet finnes otillbörlig — ifrågasatt huruvida icke, om denna princip skall lagfästas, stadgandet i ämnet borde givas i avtalslagen såsom supplement till de i nämnda lags 36—38 §§ behandlade specialfallen.

Under de i anledning av lagrådets utlåtande förda förhandlingarna med grannländernas representanter vid samarbetet har det emellertid visat sig att enighet om paragrafens ersättande med en bestämmelse i avtalslagen icke står att uppnå. Vid sådant förhållande och då även en allenast i skuldebrevslagen

given bestämmelse sådan som den föreslagna torde, av skäl som lagberedningen framhållit, äga sitt fulla berättigande, har förslaget i denna del lämnats oförändrat.

Enligt 17 § hör invändningen att ett löpande skuldebrev å gäldenärens vägnar utfärdats av någon som därtill saknade behörighet till dem som kunna göras gällande jämväl mot godtroende förvärvare av skuldebrevet. Motsättningsvis kan man av denna bestämmelse sluta att god tro skyddar förvärvaren, där utfärdaren var behörig att utfärda handlingen men i det särskilda fallet missbrukat denna behörighet. Lagrådet har ifrågasatt att sistnämnda regel borde, i åskådlighetens intresse, erhålla särskilt uttryck i lagen genom ett tillägg till 15 §.

Vid förhandlingarna med grannländernas representanter hava meningarna varit delade beträffande behovet och lämpligheten av ett sådant tillägg. Med hänsyn härtill och då det även utan det ifrågasatta tillägget måste vara tillräckligt tydligt att god tro skyddar förvärvaren i det av lagrådet åsyftade fallet, har någon omarbetning av lagrummet ej ansetts böra ifrågakomma.

Enligt 21 § andra stycket i förslaget äger en gäldenär som å löpande skuldebrev verkställer räntebetalning eller avbetalning kräva att särskilt kvitto lämnas och anteckning göres å skuldebrevet. Från denna regel göres det vittgående undantaget, att ett skuldebrevet åtecknat kvitto icke må fordras, där fråga är om räntebetalning eller om sådan avbetalning som enligt skuldebrevet skall ske å däri angiven tid, och betalningen erlägges till någon som, enligt vad skuldebrevet utvisar, innehåft detta. Lagrådet har hemställt, att denna undantagsbestämmelse måtte utgå eller förtydligas.

Enligt de förut omnämnda bestämmelserna i 16 och 20 §§ bereder ett löst kvitto å erlagd ränta eller amortering gäldenären skydd mot förnyat krav, icke blott från betalningsmottagaren utan även från annan innehavare av skuldebrevet. Det skulle då i regel innebära ett onödigt betungande av borgenären om man medgäve gäldenären rätt att påfordra skuldebrevets framskaffande i och för påskrift. Sådan rätt torde böra tillerkännas honom endast i fall då han, för den händelse skuldebrevet ej förses med påskrift, skulle kunna ut sättas för svårigheter när det gäller att bevisa att betalningsmottagaren verkligen innehåft skuldebrevet. Med dylika svårigheter behöver man ej räkna när betalningen erlägges till den som, enligt vad av skuldebrevet framgår, var dess förste innehavare eller senare därå tecknats som borgenär. Då det emellertid är tänkbart att gäldenären saknar kännedom om en sådan påteckning, torde man endast under förutsättning att han äger dylik kännedom böra betaga honom rätten att fordra kvitto å handlingen. En jämkning av paragrafens avfattning har därför synts erforderlig.

Enligt 8 § förslaget till *promulgationslag* skola skuldebrevslagens bestämmelser om ränte- och vinstkuponger med vissa undantag äga tillämpning jämväl å kupong till äldre huvudförbindelse eller aktie. Lagrådet har ansett att från sådan tillämpning borde undantagas regeln i 25 § skuldebrevslagen första stycket andra punkten, vilken innebär att verkan fränkannes avtal om att

kupong skall förlora sin giltighet där den ej företes till inlösen inom tid som understiger tre år. Förslagets ståndpunkt är motiverad därmed, att avtal om kortare tid än tre år för närvarande icke lära förekomma. En undantagsbestämmelse till förmån för sådana avtal har därför synts vara överflödig. Här emot har lagrådet erinrat, att avtal av denna art dock skulle kunna komma att träffas före lagens ikraftträdande. Emellertid är det enligt min mening icke nödigt eller lämpligt att genom särskild bestämmelse bereda skydd åt sådana avtal.

Beträffande de bestämmelser 10 § av sistnämnda lagförslag innehåller om verkan av inteckningsåtgärd, som före skuldebrevslagens ikraftträdande kommit till stånd i avseende å enkelt skuldebrev, har lagrådet ifrågasatt, huruvida icke i samband med sagda bestämmelser — enligt vilka intecknat enkelt skuldebrev som i paragrafen åsyftas skulle i viss mån göras till innehavarepapper — borde meddelas motsvarande föreskrifter angående enkla skuldebrev som tillkommit före den dag då skuldebrevslagen trädde i kraft men intecknats först efter sagda dag. Saknaden av föreskrift härom skulle nämligen enligt lagrådets mening innebära att uppkomsten av två av lagen skilda men av den stora allmänheten lätt sammanblandade typer av intecknade skuldebrev knappast vore helt förebyggd.

Den av lagrådet befarade olägenheten av förslagets genomförande i oförändrat skick torde emellertid näppeligen vara att befara. Att ett enkelt skuldebrev förses med inteckningsmedgivande är numera i och för sig ytterst sällsynt; och att just vid tiden för skuldebrevslagens ikraftträdande skulle förekomma några sålunda beskaffade skuldebrev, som ännu icke blivit föremål för inteckningsåtgärd, är högst osannolikt. Skulle emellertid, mot förmodan, i något fall inträffa, att efter dagen för ikraftträdandet ansökan om inteckning för ett tidigare tillkommet enkelt skuldebrev gjordes eller fullföljdes, förefaller det ej alltför betänkligt att, såsom förslaget innebär, inteckningshavarens ställning bedömes i enlighet med nu gällande lagstiftning. Det har alltså icke ansetts nödigt att belasta paragrafen med de invecklade lagbestämmelser, som ett beaktande av lagrådets erinran skulle föranleda.

I fråga om förslaget till *lag angående vissa utfästelser om gåva* har i 1 § den av två ledamöter av lagrådet gjorda erinringen iakttagits. Därjämte hava de anmärkningar som av lagrådet framställts i anslutning till 2 § beaktats. Detta har föranlett, bland annat, att efter 3 § införts en ny 4 § beträffande gåva genom insättning i bank för gåvotagarens räkning. I samband därmed har den förutvarande 4 § sammanslagits med 5 §.

Beträffande förslaget till *lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 om aresavtal* har lagrådet, dock icke enhälligt, ansett, att i lagtexten borde komma till uttryck vad i lagberedningens motiv yttrats om att en gåvoutfästelse skall vara underkastad testamentsreglerna, när den i det stora hela är avsedd att utgå ur givarens kvarlåtenskap, men på samma gång i någon, allenast obetydlig omfattning skall äga verkan redan under hans livstid.

Ett uttryckligt förbehåll i detta hänseende torde dock ej vara nödigt eller lämpligt. Vad det skulle gälla vore att förebygga det kringgående av lagen som bestode i att en givare, för att undgå de för testamentet gällande föreskrifterna, åtog sig en eller annan personlig prestation, som ej vore av nämnvärd omfattning i förhållande till den som borde utgå vid hans dödsfall. Man synes dock icke behöva betvivla att i ett dylikt fall domstolarna även utan uttrycklig anvisning skulle finna testamentsbestämmelserna äga tillämpning. Däremot kan befaras att en anvisning av denna art, huru man än sökte avfatta densamma, skulle giva anledning till tvivelsmål och ojämnhet i tillämpningen. Förslaget har alltså i detta hänseende lämnats oförändrat, varemot det ansetts böra ur annan synpunkt underkastas någon redaktionell jämkning.

Förslaget till lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man har föranlett vissa erinringar från lagrådets sida.

Sälunda ifrågasätter lagrådet huruvida icke i förslaget borde angivas att, när den tid är inne då tredje mannen icke längre har skyldighet att förvara panten, han, bortsett från tänkbara särskilda avtalsförhållanden, är berättigad att överlämna denna till panthavaren. Att emellertid tredje mannen är, icke blott berättigad, utan även pliktig att så förfara, torde ligga i förhållandets natur, varför något uttryckligt stadgande därom icke synes av nöden.

Lagrådet har vidare förordat sådan ändring i förslaget, att den underrättelse till tredje mannen, som bör utgöra förutsättning för panträttens uppkomst, skall under alla förhållanden utgå från pantägaren och icke, såsom förslaget innebär, kunna med samma verkan lämnas av panthavaren. Till stöd härför hava åberopats de alltför vittgående krav på omdömesgillt bedömande som skulle ställas på tredje mannen, därest han måste inlåta sig i prövning av tillförlitligheten av en från panthavaren härrörande underrättelse.

Att göra pantsättningens verkan ovillkorligen beroende av ett från ägaren omedelbart till tredje mannen lämnat meddelande synes emellertid innebära ett onödigt långt gående formkrav. Skulle ägaren hava i en skriftlig handling otvetydigt givit till kända sin avsikt att den av tredje mannen omhändertavda egendomen skall utgöra säkerhet för någon ägarens skuld, bör företeende av en sådan urkund genom borgenärens försorg uppenbarligen icke äga mindre långt gående rättsverkan än ett meddelande från pantsättaren själv.

Däremot synes det varken vara nödigt eller lämpligt att i detta sammanhang godtaga jämväl en underrättelse som av panthavaren lämnas utan företeende av skriftligt bevis om pantutfästelsen. Redan nu torde så gott som undantagslöst förekomma att skriftlig urkund upprättas angående pantsättning av egendom som innehaves av tredje man. Denna anordning, som uppenbarligen är ägnad att förebygga ovisshet och tvister, synes vara förtjänt av lagstiftningens stöd. Förslaget har därför jämkats därhän att, i fall då underrättelse om pantutfästelsen ej lämnats av pantsättaren själv utan av panthavaren, denne skall förete skriftlig handling som visar att panträtt blivit utfäst. I de flesta fall torde denna föreskrift lämpligast iakttagas därigenom att styrkt avskrift av pantavtalet överlämnas. Men det bör icke möta hinder

för panthavaren att förete allenast handling innefattande utdrag av pantavtalet eller ock särskild för meddelandets lämnande upprättad handling, om blott handlingen i fråga visar att pantupplåtelse föreligger.

Slutligen har lagrådet erinrat, hurusom förslagets redaktionella avfattning kunde giva anledning till det missförstånd, att de legala reglerna om handpant skulle undantagslöst tillämpas å det slags pantsättning som här avses. I anledning härav har någon redaktionell jämkning vidtagits i den föreslagna textens inledningsord.

Tiden för den föreslagna lagstiftningens ikraftträdande synes lämpligen kunna bestämmas till den 1 januari 1937.

I enlighet med vad nu anförts hava upprättats förslag till

- 1) lag om skuldebrev;
- 2) lag angående införande av lagen om skuldebrev;
- 3) lag angående vissa utfästelser om gåva;
- 4) lag om tillägg till 6 kap. giftermålsbalken;
- 5) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 juni 1928 (nr 279)

om arv;

- 6) lag angående ändrad lydelse av 3 § lagen den 25 april 1930 (nr 107)
- om arvsavtal;

- 7) lag om ändrad lydelse av 10 kap. 11 § handelsbalken;

- 8) lag om pantsättning av lös egendom som innehaves av tredje man;

- 9) lag om ändrad lydelse av 75 § utsökningslagen;

- 10) lag angående ändrad lydelse av 49—51 §§ lagen den 28 juni 1895 (nr 64) om handelsbolag och enkla bolag;

- 11) lag angående tillägg till lagen den 12 augusti 1910 (nr 88) om aktiebolag;

- 12) lag angående tillägg till lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse;

- 13) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse;

- 14) lag angående ändrad lydelse av 23 § lagen den 29 juni 1923 (nr 286) om sparbanker;

- 15) lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 april 1927 (nr 85) om dödande av förkommen handling; samt

- 16) lag angående ändrad lydelse av §§ 5 och 13 förordningen den 4 mars 1862 (nr 10) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.»

Föredraganden hemställer att förslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställer förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Wilhelm von Schwerin.